

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12
trikrat . . . 10
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide dne 19. novembra 1915.

Upravni svet Učiteljske tiskarne v Ljubljani je sklenil v svoji seji podpisati

K 300.—

III. vojnega izposojila. Obenem je povabila Učiteljska tiskarna vse svoje člane-zadružnike, da se tudi oni zasebno udeležijo po možnosti III. vojnega izposojila.

Zadružniki! Podpisujte v obilnem številu III. vojno izposojilo!

Zaveznim članom.

Tretje vojno posojilo je razpisano. Mnogo naših tovarišev žrtvuje na bojnem polju svoje najdražje — kri in življenje — za drago domovino in za ljubljene vladarja. Nas pa, ki smo ostali doma, kliče druga dolžnost: vsakdo izmed nas mora po svoji moči in primerno svojim sredstvom pomagati državi, da preskrbi naše hrabre armade z vsem, kar potrebuje v tej grozoviti vojni. Pripravljenost vojske pa zahteva ogromne denarne žrtve. Ako naj naše vrle čete porazijo sovražnike in nam priborijo blagodejni mir, je treba, da dajo državljani državi denarna sredstva, ki jih neobhodno potrebuje. Zato je razpisala tretje vojno posojilo in vseh nas, tovariši in tovarišice, sveta dolžnost je, da podpiše vsak po svoji moči vojno posojilo!

Posebno se pa obračamo do vseh Zaveznih društev z nujnim pozivom, da store svojo patriotsko dolžnost in podpišejo vojno posojilo v višini, kolikor jim dopuščajo sredstva!

Prepričani smo, da ne bo Zaveznega društva, ki bi ne storilo v tem hudem času svoje patriotske dolžnosti!

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vseh mrtvih dan.

Izza dne, ko je izbruhnila sedanja vojna, ni številke našega lista, da ne bi morali v njej javiti smrti tovariša ali tovarišice. In ne samo v razpredelku, kjer govorimo o vojni, ampak tudi v tistem delu lista, kjer objavljamo vesti iz vseh slovenskih pokrajin. Bodi doma — bodi na bojnem polju: ista usoda je naš delež — slovensko učiteljstvo umira!...

Smrt na bojnem polju je naravna posledica vojne. V tem oziru se je uveljavila sama ob sebi nepotvorbena enakopravnost: kdor z mečem ravna, bo z mečem končan! Sovražnikovo strahovito orojstvo nič ne izbira. Kamor in kogar zadene — zadene! Vesel je — kakor čudno se to tudi glasi — kdor odnese samo rano ali prehlad. Toda na tisoče je tistih, ki se ne vrnejo nikoli več! Med temi so tudi učitelji, tudi naši slovenski tovariši, ki plakajo za njimi naše osamele učilnice, šolska mladina, žene in osirotela lastna deca! Sorazmerno je število na bojnem polju za domovino padlih slovenskih učiteljev jako veliko. Noben drugi stan ne izkazuje tako žalostne kronike. Dokaz je to, kako zvesto in požrtvovalno izpolnjuje slovenski učitelj-vojak svojo brambno dolžnost. Vse svoje žalostno življenje se je učil zvestobe in žrtvovanja, in sedaj, ko ga je pozvala domovina, ne more in neče biti drugačen, nego mu velevala nauk, s stradanjem, pokorščino in zatajevanjem priučen v napornem, a nezadostno plačanem službovanju!

V »Slovenca« z dne 7. t. m., št. 229., beremo v listku ta-le stavek: »Da v teh resnih časih vsakdo vrši svojo dolžnost, je gotovo; da jo odlično vrši učiteljski stan, je neoporečno...« Res je to! Ako nič drugega ne, pogledajmo samo izvestja o delu slovenskega učiteljstva za »Rdeči križ« v vsaki številki našega glasila, pa moramo zopet reči, da sorazmerno noben drugi stan ne stori toliko v dobrodelne in človekoljubne vojne namene. Da je med darovi mnogotera od lastnih lačnih ust pritrzana krona, to vedo darovalci sami in pa še tisti, ki poznajo naravnost obupni materialni položaj slovenskega učiteljstva.

Tako se v delu našega stanu v teh krvavih časih ponazarja pesnikova za-

poved: »Daritev bodi ti življenje celo!...« Daritev vse od začetka do konca! Ako ni drugega čudeža — ta je: iz nič ustvarjati velika dejanja bratstva in ljubezni, pozabivši popolnoma sebe! — Učitelj slovenski pozna vse bolesti, ki glojejo na srečo in razjedajo dušo; pozna vse trpljenje materialnega značaja, zato je dober, plemenit, požrtvovalen in nesebičen, ko zahteva veliki čas velikih mož! Tisti, ki so si iz žuljev drugih nabrali ogromnega imetja; tisti, ki žive v blaginji, v izobilju in razkošju, bi se lahko zgledovali ob delu slovenskega učiteljstva, kako se mora v dejanju izpričevati ljubezen do domovine!

Da pa umirajo v tem času tisti, ki so ostali doma — kje je temu žalostnemu dejstvu vzrok? — V starem grehu: učiteljstvu niso dali nikoli dovolj kruha! — Gladovati je moralo v normalnih časih, poleg tega pa delati, kakor da je sijajno plačevano, sicer — gorje mu! Dolžnosti ni bilo nikoli preveč, pravic in kruha vedno premalo! Ni danes časa, da bi zbujali žalostne spomine. Ponavljamo zgolj resnico, kakor stoji neizbrisno zapisana v naši zgodovini in kakor se sedaj bridko maščuje nad — učiteljstvom! Ako ni bilo mogoče živeti v normalnih časih ob prepričljivih dohodkih, kako je to mogoče sedaj, ko so cene živih, obleki, kurivu, svečavi itd. poskočile tako, da se človeku črno dela pred očmi?!

Učitelj ob sami svoji plači s skromno doklado vred v sedanjem času ne more preživljati sebe in svojcev, ako nima prihrankov, da zajema iz njih, ali pa ako ne pada v dolgove in se ne naslanja na kredit! Koliko pa je tistih, ki so v prejšnjih časih položili kak krajcar na stran? Ako je bilo težko gospodinjiti prej, je sedaj prava umetnost, če ne pride v učiteljskih rodovinah do gospodarskih katastrof! Kdor mora živeti danes samo ob mesečnini, živi slabo, a najslabše živi učitelj, ker ima najmanj! To je treba povedati javno v odgovor na začudena vprašanja, kako da toliko učiteljev in učiteljic umira doma ravno v sedanjem času.

Izčrpani so in izmozgani. Hrana je nezadostna, enostranska, ki napolni kvečjemu želodec, ne da pa nobene moči in ne nadomešča izrabljenih telesnih sil. Torej ne more biti druge posledice, nego je hiranje, bolezen in smrt! Ko bi ob pravem

času hoteli vedeti, da je učitelj tudi človek, in bi mu na podlagi tega spoznanja uredili njegovo materialno stališče, bi bilo danes drugače, in smrt bi ne imela tako bogate žetve v vrstah nedolžnih! Tako pa trpi učitelj za krivdo drugih! In seveda šola tudi in narodova prosveta tudi! In kako bo potem, ko bo do kosti in mozga iztisnjena vsa množica? Ali se naj vsa ta skupina kulturnih delavcev nagne k žalostnemu koncu kakor dogorevajoča sveča? In ali bo potem, ko zavladajo zopet mirni časi in se začne redno delo v šolah, dovolj nadomestka, dovolj naraščaja, ki bi hotel v plačilo za delo hiranje in pogin?

To so važna in nujna kulturna in socialna vprašanja, ki pravi patriot ne more malobrižno mimo njih. Mi opozarjamo na ta vprašanja javnost, ki ji ne more biti vseeno, kako se godi učiteljstvu njene dece in kaj je treba vbodoče najprej urediti, ako hoče svojemu naraščaju preskrbeti dobro situirano učiteljstvo, ki bo vzgajalo ta naraščaj — državi!

In danes, ko praznujemo Vseh mrtvih dan, se spominjamo daljnih vaših grobov, dragi tovariši-junaki, ki ste svoje največje bogastvo — svoje življenje — darovali domu in cesarju! Konec je vašemu trpljenju! Ali so danes vaši daljni grobovi zapuščeni? V to našo Meko romajo danes naše duše, vse razžarjene od ljubezni do vas! Ako so vas vsi pozabili, mi vas nismo in vas ne pozabimo nikoli! Vaši daljni, nemi grobovi glasno govoré, kako zna slovenski učitelj ljubiti svojo domovino!

In spominjamo se danes bližnjih vaših grobov, ljubi tovariši in tovarišice, ki ste vse svoje sile telesa in duha žrtvovali vzgoji slovenske mladine, potem pa ste — do dna izpraznjeni kelih darovanja — šli po neodvzeti svoj delež v zemljo domačo! Tudi do teh vidnih znamenj našega stanovskega in socialnega trpljenja romajo danes naše duše, presunjene s sedemžalostnimi meči! So li ali niso okrašeni ti ljubi, tihi, tesni vaši domovi — vanje ne more več vihar, zlost in bolest! Dopolnjeno je! —

In spominjamo se, ko praznujemo Vseh mrtvih dan, vas vseh, ki ste še na tej okrvavljeni zemlji in ki težko živite — težje nihče od vas! Ni nam bilo in nam ni do hvale in časti! Dobro delamo zaradi dobrega. Ali vendar: Kako bo plačilo, ko

LISTEK

V spomin tovarišu Francetu Kavčiču.

Zapisal P. Dobravski.

Bilo je lansko jesen! Vojna!... Vlaki, podobni dolgim kačam, so se začeli premikati po širni domovini. Vojaški vlaki! Premikali so se v jesenski megli tako počasno, težko, nekako žalostno, natlačeno polni vojakov. Prvi branilci domovine! A zopet in zopet so se vračali prazni ti dolgi vlaki, in odhajali so zopet drugi in drugi. Domovina je rabila hrabrih sinov-junakov. Zato so odhajali vsi žurno, a vendar težkih src, v tujino, daljno tujino. Narodna pesem jim je olajšavala težka srca, ki pa je bila sama otožna, polna tajinstvene melanholije, res, kakor kaže pesem sama:

Od doma se poslavljajo,
na vojno se odpravljajo;
pojo glasno, pojo lepó,
pri srcu jim je pa hudo...
Tako si prišel tudi Ti, France! Kli-
cala Te je domovina. Odzval si se, ker si

znal dobro, kaj je dolžnost. Zapustil si lepo, prijazno vasico in lično učilnico tam v dolenskih vinskih gorah. Ločil si se s težkim srcem od izročene Ti šolske mladine, ki Te je vzljubila! Bil si ji vse najljubše. S solzami v mladih sanjavih očeh Ti je sledila deca ob odhodu. Iz nedolžnih, čistih src Ti je želela srečne vrnitve. A prišel je rano čas, da si moral na polje slave-junakov. Nisi pa pozabil tik pred odhodom rojstnega Ti mesta Kranja, da si oživiš zopet lepe spomine iz nekdanjih dni, yzameš žive, nepozabne na pot v tujino. Da, res, vzel si slovo od lepe okolice mesta Kranja, v kateri si preživel toliko lepih ur, vzel si slovo, težko in mučno, od svojih dragih z nado v srcu, da se vrneš. Ta edina Ti je lajšala ločitev. A Tvoje slovo od prijatelja? Žalosten nasmeh na tresočih ustnicah, pomenljiv Tvoj zadnji pogled z rosnimi očmi, ki mi je zbudil v srcu težko slutnjo, in — srečno! Odšel si z drugimi, odhajal vedno dalje in dalje, nemirno v nejasno prihodnost. V kratkem še Tvoj zadnji pozdrav iz daljne Ogrske, potem pa — — —

Minilo je leto! Nova jesen je tu! Še vedno se premikajo oni dolgi vojaški vlaki, podobni dolgim kačam, počasno, tež-

ko, nekako žalostno. Istotako prihajajo nazaj prazni, in odhajajo drugi in zopet drugi. Brez konca! Isto kot lani! A kje si Ti, France? Molčiš!... Ne daš odgovora! Oglašajo se drugi, pišejo svojcem, a o Tebi ni glasu! Oziram se okrog z vprašujočimi očmi, Te li ne zagledam med drugimi. Ah, kvečjemu samo v sanjah se še prikaže Tvoj veseli obraz. A v resnici pa vidim le sumljiva dejstva.

Polni se zopet Tvoja učilnica tam doli v prijaznem selu v dolenskih gorah. Lepo snežno-bela in obdana z množico vinskih trt, kraljuje med vaškimi kočami. Kaj pa to? Iz šole se pomika mladina v dolgem redu proti vaški cerkvi tako počasno, obojavljajoče in žalostno, kot oni dolgi vojaški vlaki. Na obzoru se jim kaže tuga, bolest... Cerkevica se je napolnila! Neubrani glas zvonov! Zadušnica... Za kom? Za našim dobrim učnikom! —

Pogledam Tvoj dom! Tako tih, zapuščen stoji na skalnem bregu deroče Koke. Vse tako pusto! Vrhutega še žalost Tvojih staršev, ki si jim bil edina nada na starost. Na vprašanje po Tebi odgovarjajo le materine in sestrine solze ter težki vzdihli očetovi. Po kom? —

Bo li to Tvoj odgovor? Molčiš dalje... A pritrjuješ z večnim molčanjem.

Kako je bilo? Vprašam vas, poljane in šume gališke, ki stražite njegov in drugih slovenskih junakov grobove! Zasepetajte ve iz daljave njegovo zgodbo.

V rezervi so bili! Počivali so nekaj dni, trudni, rešeni za ta čas strelskih jarkov. Čuje se smeh! Ona mrka lica se razvedrujejo, kakor one težke megle, ki se po burji in viharju razgrnejo, puštvši zlatim solnčnim žarkom, da osvetljujejo še nadalje to solzno dolino. A zadnji dan v rezervi! Zjutraj odidejo zopet naprej. Čuje se šepet, prikimavanje z glavami, vprašujoči pogledi. — Kam? V boj luti! Pred bitko so! Pred časom, ko jim je dokazati njihovo vernost, pred časom, ko jim je za cesarja in dom živeti, a mnogim umreti.

Popoldan se zbero na zeleni trati. Došel je vojaški svečenik. Govoril je polagano, mirno, iz srca. Vsi pozorno poslušajo. Opozoril jih je na vernost, na svetost prisega. Proti koncu jih je spomnil očetovsko, da se spravijo z onim, pred katerega lice pridejo mnogi zjutraj. Po kleknivši in blagoslovivši jih, se opazja marsikaka solza v očeh naših vrlih planincev Kranjcev. Solza žalosti, solza po-

pride plačilni dan vsem, ki plemenito mislijo ter požrtvovalno in preko svoje moči delajo?! Kaj bo potem, ko poslednji odmev topovskega groma odjekne iz globoke dalje in se iz vseh prsi izvije radostni glas o zaželenem miru?! Ali se tedaj še tesneje zajedó klešče spon in stisk, ali pa tedaj tudi slovenskemu učitelju vstane — Vseh živih dan?!

Vojna.

GROB JUNAKOV.

EMIL ZEILHOFER

Iz Poljčan na Štajerskem poročajo, da je padel na italijanskem bojišču tovariš Emil Zeilhofer, mlad in navdušen slovenski učitelj, doma iz Poljčan.

Bodi učitelju-junaku, ki je prelił kri za svojo domovino, nemilnljv spomln v naših srcih!

RAZRUŠENE HIŠE.

Domovi — kaj iz vas je sila, strahote polna, naredila? Trpeli smo, ko smo vas mi gradili in mrtvo snov od vseh strani nosili, da živo bivališče in ognjišče, v skrbeh in jadu zavetišče od tal nam dvigne se pod streho varno, ki jo poljubljal solnce zlatožarno! —

Sedaj vas ni! ... Najlepše, kar ima ubogi človek — dom — razbil je ljuti bojni grom! Po grobju plamen še hlata v jezikih, vžganih od grozot, da nihče več nikoli ne zazna, kod srečno naš je bival rod!

In skromne hiše delavca, meščana, in v tvornicah bogastva zakopana, ponižne koč, s slamo krite, palače, kot v pravljicah ponosite, oboki smeli, v vis hiteči, in vitki stebri mramorja blesteči — kar um človeški, roki pot kažo, oblikujoč, ustvarjajoč, na trdni temelj je pričaral za dolge veke! ... Pa je sebe varal? ...

Vihra naj sila, uničuje — duh, večno živ, brez konca snuje, ko žanje smrt, on ne miruje: iz pogubljenja srka moč, z življenjem smrt uničuje! Ko v prah grmi za zidom zid, že nov načrt se v mislih vije, da zopet v snov in lik prelił, z življenjem novim grob prekrije!

G.

ODPUST UČITELJEV IZ VOJAŠKE SLUŽBE.

Vojno ministrstvo je na prošnjo nižje-avstrijskega deželne šolskega sveta odredilo, da se naj oni učitelji-črnovojniki, ki opravljajo le vojaške pomožne službe in so torej za službo na bojišču ali pri straži (Kriegs- oder Wachdienst) nesposobni, začasno odpuste, da prevzamejo zopet poučevanje. Ta ukrep vojnega ministrstva ima pač principialen značaj in velja najbrže tudi za druge dežele.

koja. Končano je! Vračajo se ginjeni, zamišljeni ...

Polnoč je! Odhajajo! Odhajajo po prašni cesti v temo, v polno tajinstveno noč ... dalje ... Čuje se težka vojaška hoja! Pridejo skozi opustošeno selo do brega reke. V jutranji temi se jim pokaže svetel trak lene reke, ki se z malomarnim šumenjem pomika dalje. Obala je obrastena z gostim vrbovjem in obdana z močvirnim tлом. Vse mirno! Hipoma zagrmje sovražni topovi. Prasketanje pušk gluši ozračje in jutranjo poltemo, kot bi bila ena sama velika strojna puška. Toča krogel se vsipa iz naših vrst na sovražnika. Bitka! Nekaj časa strašna kanonada, misliš: polomilo se bo nebo.

Dan je! Svetloba še razganja temo, a tudi boj ponehava. Trupla leže semintja. Mnogim ni bilo usojeno, da dočakajo dneva. Koliko je žarko ljubečih src prestreljenih. Koliko teh prestreljenih src je ljubilo svoje drage domače, svojo ženo in decu! A za ljubav do domovine in za ljubav do svojega carja ta vrla, ta poštna srca več ne bijejo.

Tam na daljnem horizontu se zabliski rob vzhajajočega solnca. Nekako boječe se razlijejo prvi žarki po polju grozote.

DVA MILIJONA VOJAKOV ABSTINENTOV V NEMČIJI IN AVSTRIJI.

V ozemlju zveznih srednjeevropskih cesarstev prebiva sedaj dva milijona vojakov, vsi že bolj v moški dobi, ki se popolnoma vzdržujejo alkohola, pri čemer se je pokazalo, da jim zdržnost tega v življenju tako potrebnega »krepčila« prav nič ne škoduje. Dobivajo še celo nekoliko manj kruha in vkljub temu ne dobivajo »tekočega kruha«, ki ga smatrajo nekateri kot neobhodno potrebno opojno pijačo. Večkratno preiskovanje njihovega zdravja in tehtanje dokazuje, da njih telo ne peša, da vsi vkljub temu »pomanjkanju« lahko težko delajo; sploh na vseh se opaža, da jim zdržnost prija. Zdržnost ni sicer prostovoljna, četudi se vrši preizkušnja, ne da bi kdo vpraševal preizkušance za dovoljenje, se vendar ni doslej oglasil noben usmiljen glas izmed prijateljev alkohola, ki bi bil zaklical: »Dajte jim vendar tudi piva, žganja, našim ubogim sovražnikom vojnim ujetnikom.«

NOVI DAVKI.

Izšle so nove cesarske naredbe, ki zvišujejo pristojbine od dediščin, daril in zavarovalnih premij. Te naredbe stopijo 1. januarja 1916 v veljavo. Uradno se razglašajo, da bodo te nove pristojbine znesle na leto 23 milijonov kron.

INVALIDNI VOJAKI — DRŽAVNI URADNIKI.

Ogrsko trgovinsko ministrstvo je izdalo naredbo, ki določa, da je invalidne vojake vzgojiti za državne uradnike.

ITALIJANI IN SLOVENC.

Splitsko »Naše Jedinstvo« piše: »Minister Barzilai v Neaplju se je pritoževal, da je Avstrija tlačila Italijane in da je vedno zatirala političke in gospodarske interese Italije. Ni na svetu niti v najliberalnejših državah primere, da je kaka narodnost v manjšini uživala toliko pravic, toliko privilegijev, toliko zaščite kakor italijanska v Avstriji. Na brezobrazne tožbe Barzilaja bi ga vprašali: Ali je lepše za Italijane na Malti, ali na francoski Rivijeri, nego je bilo v Avstriji? Vprašali bi ga, kaj ima 40.000 Slovencev v Italiji napram 15.000 »Italijanov« v Dalmaciji. — Ali treba je razumeti prekomorske komedijante v njihovi megalomaniji in nenasitnosti. Ponudite jim prst, pa primejo celo roko. Vse hočejo, prav vse, ali pa nastane krik in vik. Zato so jih mlátili po Francoskem, zato jih bijejo, kjer morejo, po Ameriki, zato jih nikjer na svetu ne morejo trpeti, pa so se zaradi tega tako radi naseljevali v Avstriji. Oni, tuji na naši zemlji, so jedli naš kruh, naši pa so se potikali po Afriki in po rudnikih Amerike, pa so še vedno kričali, da so tlačani. Preko 40.000 italijanskih naseljencev v Trstu je živelo izborna ob naši obali, na tisoče družin jim je služilo denarje po gozdovih alpskih dežel, tam so gradili tvornice, vile, ali po Barzilaju je Avstrija zatirala gospodarske interese Italije! Kako le?«

USTANOVITEV FONDA ZA ZARADI VOJNE OSLEPELE AVSTRIJSKE DRŽAVLJANE CELOKUPNE OBOROŽENE SILE.

Na iniciativo in s krepko podporo patriotično mislečih pospeševalcev pomožne akcije za naše junaške branilce domovi-

ne se je začelo mnogo zbirk za pripadnike naše oborožene sile, ki so zaradi vojne oslepeli. Velik del na ta način nabranih denarnih sredstev, zlasti donesek temu namenu posvečene prireditve lista »N. Freie Presse«, se je prepusilo c. kr. ministrstvu za notranje zadeve v prosto razpolaganje v okviru namena, ki se je zanj nabiralo. V dvojnem namenu, na eni strani ustvariti od države različno juristično osebo, ki ima lahko lastno imetje, kot lastnico teh sredstev, na drugi strani pa patriotom, ki so pri teh poklonitvah v prvi vrsti udeleženi in izkušeni in izkušnjim poznavalcem uredb za slepce dati priliko pri upravi teh sredstev sodelovati, je ustanovilo c. kr. ministrstvo za notranje zadeve izročene mu gotovine fond, ki naj nosi ime: »Fond za zaradi vojne oslepele avstrijske državljane celokupne oborožene sile« (naslov: Kriegsblinden-fonds, Dunaj, ministrstvo za notranje zadeve) in je v splošno direktivo za obstoj in delovanje tega fonda izdalo poseben statut, po katerem se bo izročilo upravo fonda posebnemu kuratoriju. Priprave za ustanovitev tega kuratorija so že dokončane in se bo ta v bližnjem času konstituiral. Na ta način se zdi, da je dano jamstvo, da se bo velikodušna darila namenu primerno in pravično porabilo v korist in blagor onih žrtev vojne, ki so najbolj pomilovanja vredne.

BAKER, NIKEL, MED.

Izšla je cesarska naredba, ki se bo nje učinek izdatno občutil tako v mestih, kakor na deželi. Ta cesarska naredba ukazuje namreč, da je za vojne namene oddati vse stvari, ki so iz bakra, medij brona, tombaka ali niklja, in sicer vse te stvari, če so v zasebni rabi, če jih imajo prodajalci ali izdelovalci, če jih imajo gostilničarji, kavarnarji, peki, slaščičarji, društva, samostani, bolnice, čitalnice in vzgojevalni zavodi ali sanatoriji. Oddati je torej vso kuhinjsko in drugo posodo in vse naprave iz teh kovin: skleda, ponve, možnarje, skodelice, svečnike, likalnice, kotle, uteži, palice za preproge, če niso samo prevlečene z medjo. Teh stvari ne sme nihče več obdelati, rabi jih pa še lahko do 30. novembra. Po 30. novembru bo treba vse te reči oddati za nakupovanje pooblaščenim mestom, lahko se pa za vojne namene že prej darujejo. Torej s 30. novembrom se začne oddajanje; kdor teh stvari ne bo oddal, zapade seveda kazni. Vse to blago se bo plačevalo po cenah, ki so določene v zgoraj omenjeni cesarski naredbi. Tisti, kdor bo take reči oddal, si bo moral seveda sam kupiti nadomestila iz železa, emaila ali kake druge tvarine. Da bi cene teh nadomestil ne poskočile preveč, je vlada določila v tej naredbi tudi najvišje cene, po katerih se smejo prodajati taka nadomestila, izdelana iz litega železa ali iz pločevine.

POMANJKANJE ZNANJA DEŽELNIH JEZIKOV.

Z vojaške strani pišejo odlični dunajski korespondenci »Information« (76. št. z dne 27. sept.): »Novo šolsko leto se je pričelo, v ljudske in srednje šole zopet vre naša ljuba, pouka željna mladina, in na visokih šolah se v kratkem prično vpisovanje. Vkljub temu, da je odpadel velik del učnih oseb, bo v splošnem mogoče vzdržati pouk v zadostnem obsegu. Avstrija je bila vedno dežela resne izobrazbe, in z veseljem je treba pozdravljati dejstvo, da se ni treba bati nikakršne mo-

titve in ovire na šolah nižje ali višje vrste. Opozoriti pa hočemo na dejstvo, da se niso še izpolnila ona pričakovanja, ki so se nanašala na vpliv vojnih izkušenj na učne načrte, posebno na srednjih in visokih šolah. Tako vidimo, da je število tedenskih ur, določenih za pouk tujih klasičnih ali modernih jezikov, ostalo popolnoma neizpremenjeno. Grščina in latinščina, angleščina in francoščina se goje v enakem obsegu, kakor nekda — meseca majnika. Nauki, ki jih je, posebno na bojišču, podalo nezadostno znanje vojaškega službenega jezika, ravnotako pa tudi splošno pomanjkanje znanja naših mnogoštevilnih deželnih jezikov, se še niso uporabili. Najbrž je bil čas prekratek, da bi že sedaj revidirali zastarele učne načrte. Pripominjamo, da nočemo nikakor, da bi se izločilo ali odpravilo naučenje klasičnih ali modernih tujih jezikov. Vendar pa ni dvoma, da se morajo bolj upoštevati deželni jeziki. Nas ne vodijo pri tem politički, temveč v prvi vrsti vojaški, potem pa morda splošni praktični obziri. Neoporekljv aksiom je postalo dejstvo, da se vkljub vsej važnosti klasičnih in tujih jezikov ne sme omogočati naučenje teh jezikov ob popolnem zapostavljanju lastnih jezikov, v državi običajnih deželnih jezikov. Vojna in izkušnje tega strahovitega resnega leta so pokazale absolutno potrebo revizije, posebno jezikovnega dela učnih načrtov na šolah v vsej državi, predvsem pa tudi v Cisilivanski. Skrajni čas bi bil, da dobimo na vseh šolah času primerne učne načrte. Grščina, latinščina, francoščina in angleščina ostanejo učni predmeti, ki jih je vredno gojiti, toda če bi se mogli naučiti le na stroške naučitve nemškega, ogrskega, češkega, poljskega in drugih slovenskih jezikov onih jezikov, katerih splošno znanje bi moralo mogočno povzdigniti trdnost in notranjo sklenjenost države, bi se nam zdelo to pač predrago plačano. Ta reforma učnih načrtov je prav tako nujna, kakor je važna.«

UGODNOSTI INVALIDNIM ČASTNIKOM.

Invalidni častniki, vojaški uradniki in častniški aspiranti, ki so izdelali pred vstopom v aktivno vojaško službo kako vojaško akademijo ali kadetno šolo ali zadnji razred kake javne srednje šole, dobe izjemne pravice zrelostnih izpričeval na realkah in smejo obiskavati tiste visoke šole kakor realci. Invalidni častniki se lahko prijavijo tudi k zrelostnim izkušnjam srednjih šol in se smejo, še preden si izposlujejo zrelostno izpričevalo, vpisati na visoke šole kot izredni slušatelji; a vštejejo se jim samo taki semetri. Ti predpisi se raztezajo tudi na invalidne častnike, vojaške uradnike in častniške aspirante v neaktivnem stanju, če se zaradi svoje invalidnosti ne morejo več posvetiti svojemu prejšnjemu poslu in če dokažejo potrebno predizobrazbo.

RIMSKO VPRAŠANJE PO SVETOVNI VOJNI.

Profesor na nemškem vseučilišču v Pragi objavlja študijo o položaju papeža od odprave cerkvene države in o bodoči mednarodni uredbi tega vprašanja. V vrsti člankov razpravlja avtor o dvojni suvereniteti papeža (duhovni in svetni), o cerkveni državi dunajskega kongresa, o nje propasti, o italijanskem garancijskem zakonu in o rešenju rimskega vprašanja po novem dunajskem kongresu. Pisec se ne poteza za staro cerkvenodržavo in tudi ne usiljuje javnosti kakega drugega določenega poizkusa za rešenje vprašanja. Hoče le pripraviti mirno proučenje ter s tem pripomoči izpopolnitev želje, ki jo je še nedavno izrekel Benedikt XV. z besedami: »Z najiskrenejšim hrepenenjem po čim skorajšnjem miru med narodi spajamo željo, da bi vrhovni glavar ne ostal nadalje v nenaravnem položaju, ki tudi miru med narodi dela škodo v mnogokaterem pogledu.«

SPOZNAVANJE NARODOV.

Nemški profesor Görlitz piše v »Herrnhutu«: »Mi Nemci v Nemčiji smo se veliko premalo brigali za kulturno življenje in stremljenje Čehov, da bi ta narod razumeli in stopili v kulturelne odnose z njim.«

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Gospa učiteljeva Grailandova v Kostanjevici nabrala 10 K; tovariš Emil Pakiž, vodja ljudske šole v Sv. Križu, 50 K in za oslepele vojake 50 K = 100 K; šolsko vodstvo na Igu zbirko 80 K; ljudska

Prineso težko ranjenega ranjenca. Motne in trudne njegove oči se preobračajo, in časih se čuje zamolklo, težko hropenje iz prestreljenih prsi. Izza obveze na rani, kri polagoma prodira. Prvi solčni žarki mu obsevajo blede, rosan obraz. Sredi tega boja med njegovim življenjem in smrtjo se pa zbude v bližnjem logu slavčki in zapojo svojo enostavno, a prekrasno pesem. Solčni žarki že prodirajo skozi goste vrbove. A pesem slavca sredi zelene loga ne poneha. Pevajo! ... Pevajo mogoče, da s svojo pesmijo pozdravljajo porod novega dne za tako strašno nočjo? Ali mogoče pevajo, da njega še spomnijo lepih srebnih, bistrih rek, potokov in logov domačih? Ali da s pevanjem ublaže zadnje trenutke njemu, ki so mu usojeni še preživeti? Bog zna!

A utihnili so drobni slavčki. Plašni so izginili v zelenem vrbovju. Smrtni mir! ... Na skrajnem horizontu se blešči solčna plošča v vsem čaru in sijaju. A blažen nasmeš na bledih ustnicah in napol zaprte oči mrtveca gledajo, rekli bi, noseč pozdrav z drugega sveta ...

Da, France, težka slutnja ob slovesu — a kruta resnica! Dal si mlado življenje, vse svoje upe in nade domu in cesarju!

Junak! Zapustil si nas prijatelje-tovariše. Zapustil drage domače in lepo petje, ki si ga tako ljubil. Ne brigaš se sedaj za vse to, ker si v boljšem svetu. Ne čuješ več zemeljskega hrupa, ne čutiš zemeljskega gorja. Ne ganeš se več ob grozotah še besneče vojne, ki nas je še druge vklešnila v železni svoj oklep. Mogoče še marsikoga od nas zadene ista usoda, da ostane tam kot žrtev in zopet žrtev. Vedi pa, France, da pozabljen nisi in nikdar ne boš! Zapisan si neizbrisno v knjigi slovenskih junakov, zapisan si v srcu naroda, ki si zanj delal neumorno do zadnjega, a vtisnjen je Tvoj spomin v srcih zvestih prijateljev in tovarišev.

A ti zemljica gališka, napojena s krvjo sina Slovenije ponosne, prejmi ga junaka v svoje krilo! Nudi mu, četudi daleko od mile in drage domovine, daleko od milih in dragih, večno počivališče! Ne zgražaj se nad prolitjem krvi, ker je kri junaka sveta, ker iz nje zraste najlepše cvetje — cvetje svobode! A vi, drobni slavulji! Časih zapevajte drobno pesemco nad gomilo padlega junaka — našega dragega brata!

šola v Smledniku na Gorenjskem (za vdove in sirote) 100 K; učenci slovenske ljudske šole v Rojanu 7 K; skupaj 297 K. V zadnji številki izkazanih 32.447 K 73 v. danes izkazanih 297 K — v.

Doslej nabranih 32.744 K — v.
Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

MOBILIZIRANI TOVARIŠI-NAROČNIKI.

(Dostavki k uvodniku v 7. številki, ozir. k članku istega naslova v 10., 12., 13. in 14. številki).

Kranjsko.

- 58. Golob Janko, nu. Raka.
- 59. Vilfan Srečko, u. Knežak.
- 60. Žitko Matko, u. Sodražica.
- 61. Primožič Josip, u. v. Sorica.
- 62. Zirkelbach Viljem, u. v. Trboje.
- 63. Žen Ivan, u. v. Soteska.
- 64. Erbežnik Ivan, u. Ljubljana.
- 65. Stupica Ivan, u. v. Dražgoše.
- 66. Vebič Josip, nu. Dol. Karteljevo.
- 67. Jocič Ivan, u. Koprivnik.

Štajersko.

- 57. Blazinšek Henrik, u. Zibika.
 - 58. Pestevšek Franc, u. Laški trg.
- Po tej izpopolnitvi je torej danes naših naročnikov-vojakov:
- | | |
|---------------|----|
| s Kranjskega | 67 |
| s Štajerskega | 58 |
| s Primorskega | 66 |
| s Koroškega | 1 |

skupno število . . . 192

Ljudevitu Ulčarju v spomin.

Umrli je mož . . .

Kruta smrt! Sedaj, ko imaj tam znanaj na vseh bojnih poljanah tako bogato žetev, bi se moglo z upravičenjem domnevati, da boš mirnim selom prizanašala. A kolika prevara! Svojo koščeno roko iz tega neprestano na vse strani ter neusmiljeno pokosiš vse, kar ti pride pod ostro koso. Tam pretrgaš nit življenja si volasemu starčku, tu zopet zamoriš mladobudebno življenje. Velika je sicer lahko žalost nad izgubo starčka, a še veliko bolj se mora krčiti človeku srce boli, ako uničiš moža najlepših let, moža polnega življenske energije, moža, ki je imel zasnovanih še mnogo lepih načrtov za bodočnost. Tako si iztrgala dne 18. kimavca t. l. iz naših vrst dragega nam tovariša in prijatelja Ljudevita Ulčarja, učitelja v Kozjem, v najlepši moški dobi, starega komaj 38 let. Teden dni prej še veselega in navidezno zdravega, je vrgla zavrtna želodčna bolezen na bolniško posteljo, ki je ni več zapustil in kjer je za vedno zatisnil oči.

Blagi pokojnik, ki je bil znan kot jako vesten in delaven učitelj, se je porodil l. 1877. v Polju na Štajerskem, kjer je bil oče učitelj in šolovodja. A že v zgodnji mladosti je osirotel in tako vse prehitro začel okušati grenkosti življenja. Obiskoval je učiteljske v Ljubljani in v Kopru. Kakor večini slovenskih dijakov, tako tudi njemu ni bilo poslano z rožicami. Moral se je ukvarjati s privatnim poučevanjem, da se je mogel za silo preživljati.

Le njegovi trdni volji in jekleni vztrajnosti se je zahvaliti, da se mu je leta 1898. izpolnila njegova že izza zorne mladosti gojena želja — postati ljudski učitelj. Po dobro prebitem zrelostnem izpitu je učiteljeval najprej na kršnem Krasu, in sicer v Št. Polaju in v Barki v Sežanskem okraju, a srce ga je gnalo vedno nazaj med ožje rojake, na zeleno Štajersko. In res se mu je posrečilo dobiti leta 1902. šolsko voditeljsko mesto na Žusmu, od koder je prišel kot stalni učitelj v Kozje. Tu je služboval nepretrgano 11 let, in sicer od leta 1904 pa do prerane smrti. Tu si je izbral zvesto družico za življenje ter si ustanovil prijeten dom. Njegov neumorni trud in pa lepi uspehi, ki jih je dosegal v šoli, so nam porok, da se je dobro zavedal vzvišenosti svojega poklica. Da, vzvišen je učiteljev poklic! Blažiti mladini srce, ji krepiti voljo, razvijati duševne in telesne zmožnosti, tako da postane iz otroka koristen član človeške družbe, to je v glavnem učiteljev smoter. Naš blagi pokojnik ga je vedno uvaževal, zakaj sicer ni misliti, da bi mogel tako vneto, navdušeno in vestno živeti svojemu poklicu. Izročeno šolsko mladino je ljubil nad vse, njej je posvetil vse moči, vse znanje in srce. In mladina? Vračala mu je ljubezen z ljubeznijo, kar je javno pokazala zlasti na dan pogreba, ko je glasno jokala.

Pokojnik pa ni bil delaven samo v šoli, ampak tudi zunaj nje. Bil je odličen član Kozjanskega učiteljskega društva.

Udeležil se je vsakega zborovanja. Upošteval je geslo, da je le v združitvi moč in da je le z združenimi močmi mogoče doseči dobrih moralnih in materialnih uspehov. V tem pogledu je bil vsem zgled. Kot zgled pa naj bo prav posebno vsem onim tovarišicam, ki tavaajo zunaj organizacije, ali ki so morda člani, pa dosledno izostajajo od društvenih zborovanj, ki ničesar ne store v prospeh našega stanu in ki so mnenja, da lahko z mirno vestjo uživajo sadove, ki jih z velikim trudom in mnogimi žrtvami priboré drugi. V društvu je opravljal več let najprej tajiške, nato blagajniške posle, oboje v občo zadovoljnost.

Iz navedenega je razvidno, da je vrzel, ki je nastala v našem društvu, prav velika in da jo bo le težko zamašiti.

Nadalje se mora poudariti, da je bil naš Ljudevit zvest sin svojega naroda, kar je kazal pri vsaki priliki. Komu ni znano, kako je skoro pri vsakem sestanku nabiral prispevke za našo dično šolsko družbo?

Izmed ostalih lepih čednosti ga je pa dičila prav posebno njegova izredna gostoljubnost, ki jo je v zvezi s svojo ljubeznivo soprogo Režiko izkazoval tovarišem in prijateljem, prestopivšim prag njunega prijaznega doma. Ako si prišel v njune roke, te nista izpustila izlepa.

Kako priljubljen je bil blagi pokojnik, je najlepše pokazal njegov veličasten pogreb, ki se je vršil v ponedeljek, dne 20. septembra, ob 4. uri popoldne.

Na zadnji poti so ga spremili: kozjanski g. dekan s petimi drugimi gg. duhovniki, šolska mladina s tov. nadučiteljem in ov. učiteljico, mnogo inteligence in Kozjega in sosednih krajev, veliko preprostega ljudstva, skoro vse učiteljsvo domačega okraja, kakor tudi zastopniki iz drugih okrajev. Učiteljsva bi pa bilo prihitelo gotovo še mnogo več, da ne bi bile ravno tedaj glavne počitnice in da ne bi bile prometne zveze tako neugodne.

Po končanem cerkvenem obredu je govoril najprej domači g. dekan, nakar se je poslovil društveni predsednik M. Grmovšek v pokojnikovem imenu od staršev, mladine, Kozjanov, znancev in prijateljev, kakor tudi od stanovskih tovarišev. Nato se je še oglašil v nemškem jeziku profesor pl. Janoš iz Černovic. Imenovani je sedaj v Kozjem kot komandant ruskih ujetnikov, delavcev. Končno so mu zapeli pevci-učitelji prav ginljivo dve žalostinki. —

Jesensko solnce je poslalo zadnji žarek, kakor bi hotelo dati blagemu pokojniku poljub v slovo, in grude so ropotale, ko smo se začeli razhajati potrlih src.

Dragi Ljudevit! Odšel si od nas, a odšel si le telesno, zakaj Tvoj duh še živi med nami in bo živel tudi vprihodnje. Obljubujemo Ti, da Te hočemo vedno ohraniti v blagem spominu. Zato pa: Slava Tvojemu spominu! M. G.

PRIMERNA DARILA ZA UČENCE IN UČENKE ZA 2. DECEMBER:

1. »Slava cesarju Francu Jožefu I.«
To krasno patriotično delo v notah je posebno primerno letos za obdarjenje učencev višjih razredov ob priliki obletnice vladanja našega cesarja, kakor tudi za nabavo za šolske in učiteljske knjižnice. Cena izvodu je znižana na 2 K in se priporoča ta spev v obilno naročilo slav. šolskim vodstvom.

2. »Besedilo« k Slavi cesarju Francu Jožefu I. stane izvod 4 vin. Ta nizka cena omogoča slav. šolskim vodstvom, da obdare dne 2. decembra vse učence svojih šol s to knjižico, ki vsebuje na 28. straneh mnogo lepih, patriotičnih in domorodnih pesmi.

3. »Slika cesarja Franca Jožefa I. z nadvojvodo Francem Jožefom Otonom.«
»Učiteljska tiskarna« je založila to nad vse ljubko sliko si volaslega vladarja z malim nadvojvodo na finem umetniškem papirju v velikoti 16 × 24 cm in stane 100 izvodov 5 K poštne prosto. Ta slika je bila natisnjena v 9. številki letošnjega »Zvončka« na strani 200. Naj ne bode nobenega šlovenskega otroka, ki bi ne dobil na ta velepomemben dan sliko našega presvetlega cesarja kot spomin v dar. Slav. šolska vodstva in cenj. učiteljsvo naj naročajo pravočasno ta dela, da jih dobe pred 2. decembrom v roke. Vsa dela se naročajo v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani. Na zahtevo se pošlje slika brezplačno na ogled.

Kmetijska strokovna šola.

(Z deželne kmetijske šole v Št. Jurju ob Južni železnici).

Na deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob Južni železnici nameravajo začeti z

rednim poukom, ako se oglašijo dovoljno število učencev. Z ozirom na posebno v sedanjih razmerah dokazano važnost umnega kmetijstva se pričakuje, da bo zanimanje za izobrazbo v kmetijski stroki še mnogo večje, kakor je bilo sedaj.

Številni dopisi bivših učencev kažejo, kako jim koristi četudi le 10mesečna izobrazba ne samo v njih stroki, celo tudi v vojaški službi in drugod. 10mesečno večnoma brezplačno bivanje na zavodu naša marljivemu mladeniču, ki z zanimanjem vse opazuje, prav oduševske obresti v marsikaterem oziru.

Ker pa niso še vsi predpogoji za zopetni početek pouka v redu, ne gre, da bi se tečaj že sedaj pravilno razpisal. Vendar je pa treba že naprej znati, kako udeležbo je pričakovati. Pozivljajo se torej mladeniči nad 15 let, ki imajo voljo vstopiti kot učenci in so dovršili vsaj ljudsko šolo z dobrim uspehom, oziroma njih starši, da se zasedaj, če ni mogoče osebno, kar z dopisnico oglašijo ravnateljsv.

Pripomniti pa še moramo, da je višja predizobrazba — kakor samo ljudska šola — še bolj všeč, ker omogoči toliko boljše učne uspehe. Kmetijska šola je strokovna šola, ki stremi po tem, da vcepi v razmeroma kratkem času isto teoretično in praktično strokovno znanje, ki je dandanes praktičnim kmetovalcem potrebno. Organizacija šole in nje obsežno posestvo nudi za to obilo prilike. Čim inteligentnejši pridejo učenci na zavod, toliko lažje in popolneje se doseže namen. Strokovna šola naj izobrazuje v stroki, vse drugo naj bi že učenci iz drugih šol s seboj prinesli. V enem letu se vendar ne more človeka vsestranski izobraziti. Sicer se mora učencem slabeje izobrazbo tudi v tem oziru nekoliko pomoči, to pa ne sme iti predaleč proti smislu specialnega namena strokovne šole. V tem oziru vladajo jako krivi pojmi. Kmetijske šole z več letniki se smatrajo za višje nego one z enoletnim tečajem, ker se trudijo nekako tekmovati z meščanskimi in drugimi šolami glede splošne izobrazbe. S stroko samo pa vendar nima to nič opraviti. — Kdor hoče doseči višje javne službe, ta le naj gre na visoke šole, kdor se pa hoče posvetiti domačemu gospodarstvu, to doseže — čim inteligentnejši je, toliko boljše — tudi v 10-mesečnem tečaju potrebno podlago.

Umno kmetijstvo ni nikakor tako nehyalezna stroka za marljivega inteligentnega človeka, kakor prevečkrat sodijo. Gotovo bi bilo za narodno gospodarstvo kaj dobro, če bi imeli več kmetovalcev z boljšo splošno in temeljitro strokovno izobrazbo. Sedaj so pri nas vsakojake državne službe najvišji smoter naše učeče se mladine. Za samostalno pridelovanje, ki je in bo zlasti v sledečem času državi gotovo več koristilo, naj pa ostanejo neuke moči. Nove razmere bodo zahtevale gotovo temeljito preobrazbo v tem oziru. In zakaj naj ne bi naš kmetijski stan ne predstavljal ne le iste strokovne zmožnosti, temveč tudi isto splošno inteligenco kakor drugod, kjer je jako ugleden in visoko cenjen činitelj!

Militarizem in vzgoja mladine.

V Nemčiji se je razvila živahna kontroverza o vprašanju »militariziranja« šolske mladine. »Frankfurter Zeitung« je priobčila članek proti tej nameri. Na karakterističen način reagira na ta članek v istem listu poveljnik nekega bavarskega polka. Piše: »Pridružujem se popolnoma Vašemu mnenju, naj za božjo voljo ne pride v vzgojo mladine nič specialno militarnega. Toda iz drugih razlogov se pridružujem Vašemu mnenju. Predvsem na podlagi splošnega opazovanja. Poznám vse polno izvrstnih mater, ki kar niso mogle ućakati, da bi svoje hčere vzgojile v »vrle gospodinje«. Čim so potem dekleta dobile moža, so bile site kuhinje in prašnih kunj in so si govorile: »Kaj še, jaz se ne bom mučila, kakor se muči mati« — in ravno te niso bile vsekdar najizvrstnejše gospodinje. In narobe: videl sem že visoko nadarjenih umetnic, kako so prijadrale v pristanišče srečnega zakona, načelovale gospodinjsvje kakor najizkušeneje, najstareje hišne mamice, dasi so pred vstopom v zakon komaj zna-le jajce mehko skuhati in dobro prišiti gumb. In kako je z našo humanistično gimnazijalno vzgojo? V moji dobi — absolviraj sem v letu 1885 — so tožili, ker se realije tako hudo zanemarjajo, ker je pouk v zgodovini tako slab, kaj šele v matematiki, fiziki, kemiji, modernih jezikih! A glej: vkljub tej, ali — kakor menim jaz — ravno zaradi te »nerealnosti« so moji soabsolventi v realnih strokah, h katerim se pač sme prištevati tudi častniški poklic, jako hvalevredno napredovali in so se z elastično gorečnostjo vrgli

na realije. To bi bil en vzrok. Toda vem še par drugih. Trajno — torej tudi v mirnih razmerah, ki ne pozivljajo stalno k resnosti — zanašanje militarnih form v mladinske organizacije dovaja do opičjega posnemanja, do glumaštva. Vojna dela tudi iz mladih stare. Zato ne škoduje, ako se naša mladinska organizacija v času vojne tesno naslanja na forme vojske. Ali hitro proč s tem, ko blagi mir zopet povrne mladino k nje železni pravic. Fantiči, ki si s svojimi šestimi leti pritiska na glavno papirnato čeládo s petelinjim peresom in si opasuje lesen meč, se utegne zdeti šegav in simpatičen; štirinajstleten mladenič z odznaki, navadami in deplacirano »strumnostjo« kakega podčastnika, pa se zdi morda mnogim njegovim sodečkom, gotovo pa vsem razsodnim odraslim ljudem — neprijeten. Nemška militarna disciplina je nekaj tako vzvišenega, svetega, da jo v vsej nje veličini morejo le močje razumeti, vršiti in zahtevati. Mi bi le izpodkopavali temelje nemške ljudske vojske, ako bi spravljali vanjo naraščaj, ki se je, sicer z najboljšim namenom, ali slabo razumevajoč bistvo nemškega vojaškega duha, nekaj let zabaval s psevdodisciplino in igranjem vojaka. Ne sklepajte, prosim, iz mojih izjav, da bi bil častnik nesposoben za delovanje kot učitelj in voditelj na naših prizadevanjih za bojno silo in na podobnih. Nasprotno! Ravno zato, ker moderni nemški častnik, stoječ na višini duševnega in moralnega ravnotežja, nima ozko omejenega pogleda samo za to, kar naši nesmiselno zaslepljeni nasprotniki imenujejo »militarizem«, ravno zato bo mogel uspešno sodelovati na velikem, svetem delu telesnega, duševnega in moralnega krepljenja in ohranjanja pri zdravju našega najboljšega, kar imamo — naše mladine.

Tako govori bavarski polkovnik. Če so njegova izvajanja že sama na sebi važna, pa so še posebnega uvaževanja vredna ravno zato, ker jih piše — visok častnik. Na vsak način pa je vprašanje čujevanja mladine tako važno, da je le dobro in potrebno, da vodimo odkrito diskusijo o njem. Vzgoja ni vzgoja, ako ima slabe posledice na katerokoli stran. V tem pogledu bi bilo koristno, da čujemo mnenje tudi naših poklicanih krogov in strokovnjakov!

Oklic.

Tretje vojno posojilo je predloženo v podpisovanje.

V tretji tekoni vojne se izdaja poziv, naj se dajo državi sredstva, ki jih potrebuje za izpolnitev svojih velikih nalog.

Zmagoslavni čini vojske in mornarice utrjajo naše zaupanje v bodočnost; moč zmage pa imajo tudi dokazi naše gospodarske sile. Kaže se, da se je moč države pod navalom sovražnikov mogočno povečala. To in velik uspeh prvih posojil, kakor tudi vedno napredujoče obnavljanje kapitala, dalje patriotični duh in zavest dolžnosti, ki preveva prebivalstvo, daje jamstvo za poln uspeh tretjega vojnega posojila.

Naši bratje posvećajo na bojišču svoj kri in svoje življenje državi. Kdor je ostal doma, ima častno dolžnost, da do skrajne meje svojih zmožnosti in svojega imetja z vsemi silami zagotovi sredstva za vjevanje.

Kdor za to skrbi, skrbi preudarno zase; zakaj njegova moč se opira na moč skupnosti. Smotrna sedanjost je podlaga bodočnosti miru. Na uspehu je udeležen vsakdo, katerega poklica naj je in kakršno imetje naj tudi ima.

Kdor ima gotovino in vloge ali terjatve pri bankah, kdor ima vrednote, ki se dajo premenjati v denar, temu velevala domovinska čast, ta ima dolžnost, da dá na razpolago sredstva, ki ima do njih predpravo od sovražnikov v svojem obstoju ogrožena dežela. Vsi po svojem ugledu in stališču vplivni državljani morajo v svojem krogu delovati s poukom in pojasnjevanjem; neumorno podrobno delo mora pomagati in podpirati.

Težka ni dolžnost, ki jo tu zahteva država od svojih državljanov, nobena žrtve ni, pa tudi ne izguba dobička, zahteva se le pripravljenost, dati državi denarna sredstva za gospodarsko vojno pripravo, torej pripomoči, da se svetovna vojna končno zmagepolno završi. Finančna moč naše države jamči podpisovalcem vojnega posojila za varnost njih glavnice in za jako ugodno obrestovanje.

Vsi krogi prebivalstva, kmetovalci in industrialci, kapitalisti in trgovci, zasebniki in družbe morajo zato pripraviti vsa svoja sredstva za ta vzvišeni namen.

Resnična ljubezen do slovenske mladine.

Resnično ljubezen do slovenske mladine izpričuje delovanje naše šolske Družbe sv. Cirila in Metoda, ki ga je v tekočem šolskem letu razvila v prosep in napredek slovenskega šolstva v našem Trstu.

Posnemamo iz »Edinosti«, ki pravi:

Vojni dogodki so v minulem šolskem letu vplivali na naše šolstvo v Trstu. Nič manj nego devet učiteljev je bilo pozvanih pod orožje. Od teh se je doslej vrnil le eden, eden pa je padel na bojišču — Rado Meršek — proti Italiji; dva sta ruska ujetnika. Navzlic temu pa šola ni omejitela svojega delovanja, ampak je tudi ob teh neugodnih razmerah vršila svojo kulturno nalogo. Vojna z Italijo je povzročila proti koncu šolskega leta jako hitro padanje števila šolskih otrok. Od 2064 je padlo to število na 1475. Koncem leta je bilo 589 otrok manj nego med letom; največji del teh je izstopil kratko pred izbruhom ali pa takoj po izbruhu laške vojne. Bati se je bilo, da se novo šolsko leto 1915/16 začne s še manjšim številom otrok, nego se je zaključilo 1914/15. A ta bojazen je bila neutemeljena. Navzlic temu, da je še mnogo slovenskih tržaških rodov — nekaj zaradi neugodnih železniških zvez, nekaj zaradi prevelikega strahu pred vojnimi dogodki, nekaj pa tudi zaradi neugodnih gospodarskih razmer — ostalo na Kranjskem, Štajerskem in v drugih deželah; navzlic vsemu temu je že v prvih dveh tednih vstopilo 1806 otrok v Ciril-Metodove šole v Trstu, torej 331 več, nego jih je bilo koncem šolskega leta 1914/15. Res jih je še vedno 210 manj, nego jih je bilo v začetku šolskega leta 1914/15, a pomisliti je treba, da je v današnjih neugodnih razmerah marsikdo pustil otroka pri sorodnikih na deželi, kjer življenjske razmere niso tako neugodne kakor v Trstu. Sicer pa so prvi razredi prenapolnjeni! Vse tri šole imajo šest prvih razredov in v vsakem je nad 60 otrok, dečkov na Acquedottu celo 68, četudi je bil odklonjen marsikak deček zaradi nedostatnega prostora, ali ker ima v kako javno mestno šolo v okolici enako dolgo pot. Pa tudi za višje razrede se še vedno oglašajo učenci, ki so še izven Trsta. Pouk se je pravočasno redno pričel; živo pa se občuti v razredih gospodarska kriza. Otroci si večinoma le prav težko omisljajo potrebne knjige in druge stvari. Število razredov je za eno vzporednico manjše nego lani, namreč 37; in to 24 osnovnih in 13 vzporednih razredov, dočim je bilo lani 22 osnovnih in 16 vzporednih razredov. Letos so namreč vse tri šole popolne osemrazrednice, edine s slovenskim učnim jezikom na Primorskem, dočim je bila lani le dekliska šola na Acquedottu osemrazredna, ostali dve pa sta imeli po sedem zaporednih razredov. — V smislu tozadevnih predpisov so torej vse tri šole dosegle ono stopnjo, na kateri je možno zadnje tri razrede pretvoriti v meščansko šolo. — Upajmo, da se da to kmalu doseči!

Torej navzlic sedanjim težkim razmeram napredujejo Ciril-Metodove slovenske šole v Trstu, in to naj posebno v sedanjih časih upvažujejo vsi narodni krogi ter naj ne dopuste, da bi mladina v teh šolah zaradi gospodarske krize ovirana v svoji naobrazbi. Zato: Žrtvujte po svoji moči za Družbo sv. Cirila in Metoda!

Vsakega zavednega Slovenca mora to veselo dejstvo navdati z veliko radostjo in z opravičenim ponosom: **Mi smo in ostanemo stražarji na obali Jadranskega morja!**

Književnost.

»Zvonček« objavljaja v 10. številki to vsebino: 1. Anton Garpari: Zrem ti v srce. (Z bojišča.) Pesem. 2. Anton Garpari: Pada tuja vihra... (Z bojišča.) Pesem. 3. Drago Širok: Pozabljena. Pesem. 4. Antonija Germkova: Nuškina punčka. Povest. 5. V hudih škripih. Podoba. 6. Jan Reginov: Jesenske megle. Pesem. 7. Ivo Trošt: Kaj premišlja Tonček? Povest. 8. Lad. O.: Janez Sajč. (Ob osemdesetletnici njegovega rojstva.) Slika. 9. Jan Reginov: Žalostna pesem. 10. Fr. Rojec: Na jesen... Pesem. 11. Drago Širok: Prekmurska pesem. 12. Fedor: Jeseni na ljubljanskem barju. Povest. 13. Brambni ščit v železu mesta Ljubljane. Slika. 14. Cvetinomiški: Razbojniki. (Vene resničnih dogodkov.) Povest. 15. Tolmin ob Soči. Slika. 16. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev zasta-

vice v deveti številki. — Rešilci. — Slovenski vojaki so hrabri junaki. — Kotiček g. Doropoljskega.

Srednješolske vesti.

Iz srednjih šol v Bosni in Hercegovini je izključenih 315 dijakov.

Mestni dekliski licej v Trstu je pričel z rednim poukom za šolsko leto 1915/16 dne 15. t. m.

Mestne višje gimnazije v Trstu v ulici Paolo Veronese niso otvorili — kakor je bilo naznanjeno — dne 11. t. m., ampak jo otvorijo šele pozneje, in sicer zaradi potrebnih popravil.

Samoumor v Italiji interniranega goriskega profesorja. Kakor poroča »Pol. Korr.«, je izvršil v Italiji internirani avstrijski podanik, srednješolski profesor Bresca iz Gorice, samoumor. Vzroka italijanki listi, ki poročajo o samoumoru, ne navajajo.

Za oslepele vojake. Učiteljski zbor c. kr. državne realke v Idriji je deželnemu odboru prijavil, da je sklenil 1% svoje mesečne plače darovati za nameravani deželni zavod za oslepele vojake in je v ta namen tudi že poslal za mesec oktober znesek 21 K 93 vin.

Poljski jezik v Šleziji obvezen. Šlezjski listi poročajo, da je deželni šolski svet izdal naredbo, s katero se na srednjih šolah v Bielcu z letošnjim letom uvaja poljski jezik kot obvezen predmet. Pouk se vrši dvakrat na teden, začeni z drugim razredom.

Izpremembe v občinskem srednjem šolstvu. Mestni magistrat razglasa. Cesarski komisar je ukrenil reorganizacijo občinske višje realke na Acquedottu, občinske realke pri Sv. Jakobu ter prve in druge občinske višje gimnazije, odredivši odpravo teh štirih zavodov 2. dne oktobra t. l. in otvoritev nove realke, ki se bo začasno imenovala »Občinska višja realka«, s sedežem v občinskem šolskem poslopiju na Acquedottu, in nove gimnazije, ki se bo imenovala začasno »Občinska višja gimnazija«, s sedežem v občinskem šolskem poslopiju pri Sv. Jakobu. Popolnitev učiteljskih in ravnateljskih mest obeh zavodov se izvrši potom natečaja. — Šolsko leto 1915/16 se je pričelo na obeh novih zavodih dne 4. oktobra t. l. — K tej prenosovi nam pišejo iz Trsta: »Kakor se vidi, dela vlada smotno na to, da se v Trstu vzgoji nov avstrijski misleči rod, in š krepko roko razdira bivša gnezda iredentizma. Kakor je že bilo javljeno v časopisih, so že pred avstrijsko-italijansko vojno pobegnili v Italijo razni srednješolski profesorji in dijaki. Lahko si mislimo, v kakem duhu se je vzgajala tržaška mladina na srednjih šolah, kjer so delovali taki profesorji in ki jih je hodil nadzorovati pod vodstvom Veneziana bivši rimski župan Nathan. Upamo, da so ti časi za vedno minili!«

Iz Celja poročajo: V drugem vojnem šolskem letu na tukanjski slovenski gimnaziji se je vpisalo 152 učencev, in sicer v I. razred 34, v drugi razred 40, v tretji 39 in v četrti razred tudi 39 učencev. Pouk se je pričel redno.

Sedanje slovenske čitanke za srednje šole se odpravijo. Celovski »Mir« piše: »Družba sv. Mohorja« je založila slovenske čitanke za šest razredov srednjih šol; nekatere izmed njih so najnovejšega datuma, le čitanka za 5. in 6. razred je iz l. 1903. Nekatere je setavil t. vladni svenik dr. Jakob Sket sam, druge skupaj z gosp. profesorjem Westerjem. Nekateri citati, ki se nanašajo na lepoto slovenske domovine itd., in nekateri izrazi so se zdeli naučni upravi manj primerni in je zaradi tega odpravila te čitanke; vendar ostanejo za enkrat, dokler se ne natisnejo nove, še v rabi. Ker je zaloga teh čitank, zlasti najnovejših, še precej velika in ima »Družba sv. Mohorja« zaradi tega precejšnjo škodo, se je po predsedniku kluba slovenskih državnozborskih poslancev g. dr. Korošcu obrnila v tej zadevi na naučno ministvo, kjer se je poslancu sporočilo, da bo zadeva rešena na Kranjskem. V deželnem šolskem svetu kranjskem se je o tej zadevi medtem že vršilo posvetovanje. Imenovan je bil odbor, ki bo sestavil nove čitanke. V odboru so gg. dr. Bezjak, prof. Jarc, prof. dr. Breznik in prof. Grafenauer. Založba novih čitank se je ponudila Družbi sv. Mohorja, ki je pa, kakor se nam poroča, novo založbo odklonila. O zadevi so poročali tudi nemški listi, pa netočno in deloma neresnično.

Na celovski državni gimnaziji je letos vpisanih 528 dijakov. Razen teh je še 14 privatistinj. Lani je bilo vpisanih 583 dijakov. Letošnje število je v toliko manjše, v kolikor je manj dijakov v prvih humanističnih razredih (74:39) in v treh najvišjih razredih. — Na dekliskem liceju v

Celovcu je letos 109 učenk (lani 135). — Na državni realki v Celovcu je vpisanih letos 263 javnih učencev in ena privatistinja. Lani je bilo vpisanih 331 dijakov.

Goriško slovensko moško učiteljsišče se najbrže preseli v Trst. Vprašanje slovenskega učiteljsišča v Trstu je ba je le še vprašanje prostorov. Teh pa menda tudi ne bo tako težko dobiti.

Zaradi veleizdaje. Iz Travnika poročajo: Te dni se je končala sodna obravnava v Travniku proti nekaterim dijakom realke v Banjaluki in njenemu ravnatelju dr. Krsmanoviću. Vsi so obsojeni na več mesecev ječe, sam ravnatelj pa na štiri mesece zopora. Toženi so bili zaradi protidinstičnega delovanja.

Pravi učitelj veronauka na drugi državni gimnaziji v Ljubljani, dr. Alojzij Merhar, je dobil naslov profesorja.

Tečaji za italijanske srednješolce v Gradcu. V petek, 22. oktobra so otvorili v Gradcu tečaje za italijanske srednješolce. Vsi učenci se morajo vpisati 20. in 21. v poslopiju italijanske ljudske in meščanske šole, Schönaugasse 7. Pouk se bo vršil začasno tu, pozneje v poslopiju prvega državnega gimnazija.

C. kr. moško učiteljsišče v Ljubljani. Glavni učitelj Ivan Vesenjak, ki je poučeval v lanskem šolskem letu na c. kr. moškem učiteljsišču v Ljubljani kot suplent, ostane na zavodu v isti lastnosti tudi v novem šolskem letu.

Naslov profesorja je priznalo ministvo za javna dela učiteljema na tukajšnji obrtni državni šoli gg. dr. Nikolaju Omerisu in Mihaelu Michorju.

80letnico svojega rojstva je praznoval 27. t. m. g. profesor Franc Kreminger, ki je dalje časa služboval na ljubljanski realki.

Kranjske vesti.

ŠTEFAN TOMŠIČ

Dne 20. t. m. je umrl v Ljubljani tovariš Štefan Tomšič, nadučitelj v pokoju, po dolgotrajnem, mukopolnem trpljenju. — Pred vpokojitvijo je služboval v Ribnici. Kot učitelj se je odlikoval po izbornih učnih uspehih in po svoji vestnosti. Kot tovariš je bil odkritosrčen in ljubezniv; blag in plemenit kot oče in soprog. — Bil je naše gore list do zadnjega diha. Redno se je udeleževal zborovanj naših organizacij in je služil vsem za zgled zavednega slovenskega učitelja. Zadnje čase je razjedala kruta bolezen njegove vedre duševne in zdrave telesne sile, dokler niso bile izčrpane vse moči. — Bodi vrlemu možu in dragemu tovarišu najlepši spomin! Preostanim naše iskreno sožalje!

— **»Ročni zapisnik«** izide tudi letos v založbi »Učiteljske tiskarne« in bo dogotovljen v kratkem času. Radi pomankanja delavskega osebja izide letos v manjšem obsegu in mu bo cena: brez kataloga 1 K 20 vin., s katalogom za 100 učencev 1 K 40 vin., za 150 učencev 1 K 60 vin. — Slavna šolska vodstva in cenj. učiteljstvo naj ga obilo naročajo, saj je »Ročni zapisnik« vsakemu učitelju in učiteljici neobhodno potreben.

— **C. kr. deželni šolski nadzor** — **nikom** je imenovan g. dr. Mihael Opeka. Prideljen je c. kr. deželnemu šolskemu svetu za Kranjsko.

— **Kranjski vpokojeni učitelji** s pokojnino 800 K na leto ne dobivajo pri sedanjih draginji niti 25% draginjske doklade, niti podpore. Štajerski deželni odbor je z ozirom na veliko draginjo dovolil vsem vpokojenim učiteljem in učiteljskim vdovam 300.000 K. Morda se omeči tudi kranjski deželni odbor in se spomni najubožnejših med nami!

— **Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta«** v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom vabi svoje člane, naj se udeležijo podpisovanja III. vojnega posojila. Zadruga radevolje prevzame posredovanje potom svoje centrale. Načelstvo.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** je podpisala za svoj pokojninski sklad pri Ljubljanski kreditni banki 20.000 kron III. avstrijskega vojnega posojila.

— **Iz ljudskošolske službe.** Deželni šolski svet je sprejel na znanje pripustitev absolvirane učiteljske kandidatnje Antonije Kuraltove k brezplačni praksi na dvorazrednici v Predosljah. Imenovana je za provizorično učiteljico v Morovcu bivša učiteljica na privatni šoli v Mekinjah, Gracijana Koršičeva. V Zgornji Travi nadomestuje učitelja H. Lacknerja, ki je na dopustu, učiteljica Marija Urbančičeva. Učitelj Edvard Vidic v Ratečah je odšel v vojaško službo, zato je nameščena tam kot suplentinja Albina Bradaškova. — Začasno je upokojena učiteljica Severa Zor-

ko-Reilova. — V Sorici je nameščena namesto učitelja Josipa Primožiča, ki je odšel v črnovojniško službo, bivša provizorična učiteljica v Repnjah, Marija Žerjavova, v Tržiču nadomestuje absolvirana učiteljska kandidatinja Frančiška Mrakova kot suplentinja učiteljico Sofijo Grundnerjevo, ki ima dopust v študijske svrhe, v Selcah nadomestuje nadučitelja Alojzija Koprivca, ki je pri vojakihi, absolvirana učiteljska kandidatinja Katarina Milačeva kot suplentinja. Nameščena je kot suplentinja na deški ljudski šoli v Tržiču Angela Hafnerjeva, na dekliski istotam Margareta Lillegova. Nameščena je v Dolenji vasi kandidatinja Albina Iskra; imenovana je Ana Pirčeva za provizorično učiteljico v Gradcu-Podzemlju. — Na enorazrednici v Trbijah je nameščena kot suplentinja Julijana Rotarjeva, ker je odšel učitelj Viljem Zirkelbach v črnovojniško službo; na ljudski šoli v Železnikih je nameščen absolvirani učiteljski kandidat Friderik Kovač, ker je učitelj Melhior Dolenc odšel k vojakom. — Za suplentnjo na ljudski šoli v Soteski je nastavljen Ervina Ropasova, ker je odšel učitelj Ivan Žen v vojaško službo. — C. kr. deželni šolski svet je dovolil, da sme poučevati brezplačno na ljudski šoli pri Devici Mariji v Polju izprašana učiteljska kandidatinja Ruža Divjakova. Na znanje se je vzel izstop učiteljice Štefanije Novakove, Ane Pirčeve in Marije Rottove in vstop učiteljskih kandidatinj sestre Vincencije Brejčeve, Stane Pirčeve in Alme Trtnikove na osemrazrednici Lichtenturnove sirotišnice. — Kranjski deželni šolski svet je nastavljal za suplentnjo namesto učitelja Ivana Štupica, ki je odrinil v črnovojniško službo, izprašano učiteljsko kandidatnjo Valentino Tepinovo. Kandidatnjo Justina Hofmannova in Marija Kreinerjeva sta imenovani za suplentnjo na deški ljudski šoli v Kočevju; bivši začasni učitelj na ljudski šoli v Hruševljah na Goriškem Danilo Pečenko je imenovan za suplent na ljudski šoli v Sodražici; na isti šoli je imenovana za suplentnjo bivša suplentinja ljudske šole na Turjaku Berta Lapajnetova. Kandidatnjo Marija Jegličeva je imenovana za suplentnjo na šestrazrednici v Mostah; v Spodnjem Kartelju je imenovana za suplentnjo kandidatnjo Ana Breznikova, ker je odrinil k vojakom nadučitelj Jožef Verbič; v Gribljah je imenovana za suplentnjo bivša začasna učiteljica v Ljubljani Friderika Bošnjakova, ker je odšel k vojakom učitelj Jožef Verbinc. Bivša kandidatnjo na Viču Marija Ruparjeva je imenovana za začasno učiteljico na Preski. Kandidatnjo Pavla Beličeva sme brezplačno prakticirati kot kandidatnjo na šestrazredni ljudski šoli v Mostah.

— **C. kr. državna obrtna šola.** Za dobo šolskega leta 1915/16 so profesorja ljubljanske državne obrtne šole Celestin Mis in Alojzij Repič in strokovni učitelj Ivan Tavčar prideljeni v službovanje na c. kr. zidarski umetno-rokodelski šoli v Splitu.

— **Prepovedani znaki.** Z razpisom c. kr. deželnega predstveda v Ljubljani z dne 5. oktobra 1915, št. 8099/Mob., prepoveduje c. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani prodajati, razstaviti in nositi čepične trakove z napisi in znaki mornaric držav, ki se nahajajo z Avstro-Ogrsko v vojnem stanu. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali.

— **Mestni šolski svet v Ljubljani.** Na zadnji seji ljubljanske občinskega sveta z dne 12. t. m. je občinski svetnik tovariš Jakob Dimnik poročal o izvolitvi namestnika člana c. kr. mestnega šolskega sveta, ki je potrebna zaradi odsotnosti občinskega svetovalca Pustoslemška. Izvoli se občinski svetnik notar Aleksander Hudovernik.

— **Patriotizem v dejanju.** V ljudski šoli male občine Smlednik na Gorenjskem je nabrala 100 K za žrebcl v »Brambni ščit« v Ljubljani v korist zapuščenih vdov in sirot v vojni padlih junakov, ki jih je v petek osebo v Ljubljani izročila odnotna začasna voditeljica tov. Ana Petrovičeva ter zabila v ta namen žrebcl v »Brambni ščit«. Ta velikodušni čin sočutja naj bo zgled in naj bi našel še mnogo posnemalcev!

— **C. kr. državna obrtna šola v Ljubljani.** Glede pričetka šolskega pouka v šolskem letu 1915/16 na tem zavodu doslej še niso došle odločilne naredbe na učne uprave. Ker je šolsko poslopije sedaj uporabljeno za vojaške namene, ni izključeno, da se pouk letos ne bo vršil. Ko dobi ravnateljstvo pričakovane ukrepe merodajnih oblasti, bo po ljubljanskih dnevnikih naznanilo, če se pouk prične, ali pa če izostane.

— **Deška ljudska šola v Kranju** je začela s poukom dne 18. t. m., I. in III. razred sta v Ogrinčevi hiši na Glavnem trgu, II. in IV. v Pfaffarjevi hiši v prejšnji pro-

dajalnici. — Obrtna nadaljevalna šola je začela z rednim poukom dne 17. t. m. tudi v Pfajfarjevi hiši.

—r— **Pričetek šole.** Na mestni slovenski in na mestni nemški dekliški ljudski osemrazredni šoli v Ljubljani se je pričelo šolsko leto 1915/16 v ponedeljek, dne 25. oktobra t. l., in sicer v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21.

—r— **Kaj je s tovarišem Vinkom Krekom?** Čujemo, da je neki ranjenec, ki se je vrnil iz ruskega ujetništva, govoril tam s tovarišem Vinkom Krekom, učiteljem iz Trboja. Takoj ob izbruhu vojne so govorili, da je Krek padel. Kaj je resnica?

—r— **Za otvoritev slovenske in italijanske ljudske šole za begunce v Ljubljani** se je oglašilo tako število učnih oseb, da v slučaju otvoritve omenjenih šol ne bo mogoče nastaviti niti desetine priglasičenih učiteljev in učiteljic. V očigled temu opozarja »Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani« vse take učitelje-begunce, ki niso sedaj nameščeni, da se jim nudi v begunskih naselbinah prav lepa in hvaležna naloga ubožnim in nesrečnim beguncem lajšati njih bedno stanje. Povsod, kjer so namreč begunci nastanjeni v večjem številu, bo vlada nastavila poleg duhovnikov, ki so večinoma že vsi na svojih mestih, tudi veliko učiteljev, učiteljic ročnih del in vrtnaric, ki bodo proti še posebej odškodnini delili begunskim otrokom pouk in razvedrilu. Vsi ti učitelji in učiteljice ne bodo nastanjeni v skupnih barakah, temveč so zanje pripravljene posebne hišice s primernimi sobicami, v katerih bodo ločeno od drugih stanovali. Posredovalnica za goriške begunce apelira zato na vse učitelje in učiteljice, ki se nahajajo razkropljeni po deželi, da se dajo v ta namen »Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani« na razpolago. Vsi, ki bi bili pripravljeni sprejeti ta mesta, prosimo, da se v najkrajšem času pisмено ali ustno oglase pri »Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani«, Dunajska cesta št. 38.

—r— **V obrambni ščit** je na cesarjev god zabila žeblje šolska mladina nekaterih šol v Ljubljani.

—r— **Slovenska pesem v ogrski koncertni dvorani.** Prostovoljci neke častniške šole v Velikem Varadinu (Nagyvárad) so priredili v soboto, dne 25. septembra v eni najlepših mestnih dvoran v prid sirotam padlih koncertni večer. Poleg drugih točk vzporeda je nastopil tudi moški oktet, v katerem je pel z velikim uspehom tudi naš tovariš Rudolf Pleskovič, učitelj v Idriji.

—r— **Pisarna Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** se nahaja odslej zopet v novem lokalu, in sicer na Slovenskem trgu št. 9 v pritličju.

—r— **Deželni šolski svet je odklonil** ustanovitev paralelke na ljudski šoli v Moravčah, ki je zanjo prosil tamkajšnji krajni šolski svet.

—r— **Učitelj na mizarški strokovni šoli v Kočevju** je postal za dobo enega leta učitelj Karel Krobath.

—r— **Analfabetški tečaj v vojašnici sv. Petra v Ljubljani** traja že dlje časa. Analfabetov je okoli 50 starejših in mlajših, ki so doma večinoma iz Istre. Poučujeta jih enoletna prostovoljca učitelja Šepić in A. Jurčić. Vse hvale in posnemanja vredno!

—r— **Odlikovan** je bil za hrabrost pred sovražnikom dne 1. oktobra t. l. na jugozapadnem bojišču praporščak Drago Česnik iz Knežaka na Notranjskem s srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda. Praporščak Česnik je od izbruha vojne z Italijo na jugozapadnem bojišču ter se je odlikoval v hudih bojih ob gorenji Soči. — Odlikovani junak je sin našega vrlega tovariša Dragotina Česnika. — Čestitamo sinu in očetu!

—r— **Na kmetijski gospodinski šoli na Vrhniki** se prične šestmesečni tečaj 4. novembra t. l. Sprejemajo se gojenke, ki so izpolnile 14. leto in plačajo mesečno 46 kron.

—r— **Odlikovanje.** Tovarišica Gizela Eklova, učiteljica v Novem mestu in sedaj prostovoljna strežnica v vojaški bolnici isotam, je dobila od nadvojvode Franca Salvatorja bronasto svetinjo »Rdečega križa« z vojno dekoracijo.

—r— **Usposobljenostne preizkušnje** za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu 1915 se prično na c. kr. moškem in ženskem učiteljsku v Ljubljani v petek, dne 12. novembra, ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje k usposobljenosti preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okr. šolskemu svetu tako, da bodo najkasneje do srede, dne 3. novembra, v rokah izpraševalne komisije.

Štajerske vesti.

MILAN VREČA

Dne 20. pret. mes. je po dolgi in mučni bolezni umrl tovariš Milan Vreča, nadučitelj pri Negovi. — Rojen je bil v Ivanjih leta 1847., učiteljske je dovršil leta 1876., definitivno je bil nameščen leta 1882. — Bil je dober, zvest tovariš in neumorno delajoč učitelj, ki si je s svojimi deli postavil sam najlepši spomenik! — Bodi mu ohranjen blag spomin! — Vdovi gospé Alojziji iskreno sožalje!

—š— **Iz Ljutomera** nam poročajo: V zaslužni pokoj je stopil tukajšnji realni učitelj Ivan Kryl. Z njegovim upokojenjem je ljutomerska realka začasno opuščena, kar je velika izguba. Tovariš Kryl je poučeval na tej šoli 40 let ter je vzgojil mnogo odličnih mož, ki so zdaj širom domovine v imenitnih službah. Imenovani je tudi med narodnimi prvoborilci na Murskem polju izza časa narodnega preporoda. — Naj dolgo let uživa zaslužni pokoj z zavestjo, da je sveto služil sveti domovini!

—š— **Štajerski deželni šolski svet** je imenoval na svoji seji dne 2. oktobra suplentino Marijo Gaudetovo za definitivno učiteljico pri Sv. Križu poleg Slatine in suplentino Justino Samoborjevo za definitivno učiteljico v Gornjem gradu; stalno je upokojil definitivno učiteljico v Framu Marijo Lauterjevo, definitivno učiteljico v Vitanju Hedviko Poschevo in definitivno učiteljico pri Veliki Nedelji Marijo Žolnirjevo.

—š— **Iz Maribora** poročajo: Sposobnostni izpiti za učitelje in učiteljice se prično pred tukajšnjo komisijo dne 8. novembra. Prošnje je vložiti do 1. novembra.

—š— **Še živi.** Od Sv. Marka niže Ptuj nam pišejo: Ivan Jančič, učitelj pri Sv. Marku niže Ptuja, kadet pri 27. dom. pešpolku, še živi! Ranjen je bil 9. avgusta na ruskem bojišču. 26. septembra pa piše, da je ujet in biva sedaj v neki bolnišnici v Voronežu.

—š— **Obsojena zloba in ovadštvo.** Trgovec in gostilničar na Dobju, Detoma »Johan«, znani razširjevalec »Štajerca«, njegova desna roka in dopisnik »Štajerca«, Drnjač Franc; njuno slepo orodje Frece Karel, vsi iz Dobja, so bili lani meseca avgusta po krivem ovadili tamkajšnjega nadučitelja Radoslava Knafliča in župnika Jerneja Vurkelca srbofilstva. Nadučitelj je bil zaradi tega interniran na vojaškem sodišču v Gradcu, odkoder so ga kmalu izpustili na svobodo, nakar ga je na podlagi teh ovadb tožilo državno pravdnistvo celjsko po § 305. kaz. zakona, toda okrožno sodišče ga je dne 26. junija 1915 oprostilo vsake krivde in kazni. Proti imenovanemu župniku so dolgo preiskavo vojaške oblasti ustavile. Oba preganjanca sta takoj že lani vložila tožbo proti ovaduhom zaradi prestopka žaljenja časti, ki je vse leto počivala ter se je obravnavalo šele dne 15. oktobra 1915. Detoma je bil kot glavni krivec z ozirom na to, da se mu je dokazal hudobni namen, uničiti učiteljsko družino in župnika, obsojen na tri, Drnjač na dva meseca, a Frece na šest tednov zapor, vsak z dvakratnim trdim ležiščem in z enim postom na teden. Zadnja dva obsojenca sta prišla vpoštev kot ovaduha samo proti župniku. S to obsodbo je moralno obsojenih tudi nekaj drugih oseb, ki so sodelovale proti ovadenemu tovarišu. Tožitelja sta zastopala odvetnika dr. E. Kalan in dr. Benkovič, obsojence pa dr. Riebl. — Pravica in resnica je zmagala, kar bodi tovarišu Knafliču v zadoščenje!

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Glede mobiliziranih članov našega društva je meni znano nastopno: Koj v začetku vojne so bili poklicani k vojakom: Gosak Jos., okr. pom. u.; Žagar Josip, u. celj. okol.; Žagar Franc, u. celj. okol., ranjen; Gobec Vekoslav, učit. celj. okol.; Hrško Jak., u. Dramlje, umrl v bolnici v Gradcu; Sevnik Julij, u. Dramlje, ujet; Zdošek Mirko, u. Griže; Vizjak Adolf, u. Ljubečna, ranjen; Zupanek Rudolf, u. Novacerkev, ujet; Jezovšek Ivan, nadučit. št. Lovrenc; Kveder Karel, u. št. Jur; Gradišnik Franc, u. št. Lovrenc, se pogreša; Delakorda Rudolf, u. Teharje, ranjen. — Pozneje so bili vpoklicani: Voglar Franc, u. celj. okol.; Kramar Ivan, u. celj. okol.; Stante Martin, okr. pom. u.; Karničnik Hinko, nadučit. Novacerkev; Šmid Albin, u. št. Pavel; Vrečer Rajko, u. Žalec; Kvac Ivan, naduč. Šmartin, oproščen od c. kr. poštnega ravnateljstva. — Iz vrste 43–50letnih so bili asentirani: Eksl Feliks, u. Vojnik okol.; Pečar Srečko, nadučit. št. Pavel; Pristovšek Franc, u. Žalec. — V slučaju, da moji podatki ni-

so popolni, naj se mi blagovoli naznaniti, da jih izpopolnim. — Od 18. junija 1914 naše društvo ni več zborovalo. Dokler traja bojni grom, ne mislim sklicati zborovanja. Ako cenjeni člani drugače žele, naj mi blagovoli sporočijo. Članarino po 4 K so nekateri člani na dolgu še za leto 1914, za leto 1915 pa razven onih, ki jo plačujejo potom Zadruga še skoro vsi. Vsem tem bom tekom novembra poslal položnico ter jih vljudno prosim, da se odzovejo svoji obveznosti. — Kot poverjenik šol. Matice prosim, da se mi za vsako šolo in učiteljstvo vsake šole članarina po 4 K nakaže po poštni nakaznici. — Priporoča se Franc Brinar, t. č. društveni predsednik, oziroma poverjenik sl. š. m.

—š— **Iz Huma pri Ormožu.** Poročila se je v Črnomlju bivša tukajšnja učiteljica Julija Valentincičeva z gosp. Oroslavom Rakušo. Mnogo sreče!

Iz naše organizacije. Štajersko.

Imenik mobiliziranih učiteljev Kozjanskega okraja. 1. Franc Levstik, stalni učitelj, št. Peter pod Sv. g., mobiliziran 27. julija 1914, črnovojnik, ranjen, pogrešan že od lanskega leta. — 2. Štefan Firm, nadučitelj, Olimje, mobiliziran 27. julija 1914, črnovojnik-četovodja, ranjen-suber-arbitriran. — 3. Makso Križman, stalni učitelj, št. Vid, mobiliziran 27. julija 1914, enoletni prostovoljec-kad. aspirant, zaradi bolezni na dopustu. — 4. Ivan Ličar, okrajni pomožni učitelj, št. Vid, mobiliziran 27. julija 1914, črnovojnik, umrl na legarju ter pokopan na Ogrskem. — 5. Anton Gmajner, stalni učitelj, Pilštajn, mobiliziran 22. avgusta 1914, enoletni prostovoljec-praporščak. — 6. Anton Volavšek, stalni učitelj, Buče, mobiliziran 15. oktobra 1914, enoletni prostovoljec-kad. aspirant. — 7. Ante Potočnik, stalni učitelj, Podsreda, mobiliziran 1. avgusta t. l., enoletni prostovoljec, začasno superarbitriran. — 8. Ivan Lovše, nadučitelj, Zagorje, mobiliziran 1. avgusta t. l., enoletni prostovoljec.

Koroške vesti.

ŠTEFAN KACIAN

Že v 12. številki z dne 16. julija t. l. smo poročali, da je padel na laškem bojišču kot prva žrtev naš vrli koroški tovariš, učitelj Štefan Kacian. — Dva dni po napovedi vojne, dne 25. maja, so počili prvi strelji na mejah koroške dežele. Prvi vojak, ki je padel, je bil učitelj Štefan Kacian, ki je služboval 5 let v Gorjah pri Beljaku. Meseca januarja je vstopil v armado kot enoletni prostovoljec, v maju je postal korporal. Na straži ob meji ga je dne 25. maja zadela sovražna krogla. Truplo pokojnega so prenesli v Celovec, kjer je bil pogreb. — Bodi mu počitek sladak v domači zemlji, ki je zanjo daroval svoje mlado življenje!

—k— **Prošnja.** Ali bi prodal kdo knjige: »Koča za vasjo«, »Na Poljani«, »Črna smrt« in kake letnike »Brenclja«, »Komarja« in »Ježa«. Prosi zanje župnik Ksaver Meško, Marija na Zili-Beljaku.

Goriške vesti.

—g— **Ravnateljstvo c. kr. moškega učiteljskega goriškega,** sedaj v Ljubljani, se je preselilo na Radeckega cesto št. 20/1.

—g— **Učiteljstvo šolskega okraja goriške okolice** se opozarja, da se zaradi višjega povelja predloži notranjemu ministrstvu izkaz onih učiteljev in učiteljic tega okraja, ki ne izvršujejo svoje službe in so na razpolago. Take učne osebe namerava ministrstvo po potrebi pozvati v službovanje v begunske tabore. — Goriških učiteljev in učiteljic je precej na Kranjskem, to je iz takih krajev, kjer je šolski pouk nemogoč, ker je kraj tik fronte, ali iz krajev, kjer gospodarijo začasno Italijani. Da jih je precej, se je pokazalo pri razglasu, da se otvori v Ljubljani šola za begunske otroke. Želi pa se, da se zglašijo tudi na Štajerskem in Avstrijskem in drugod, kjer je na tisoče goriških beguncev, in je šolski pouk, pouk v ročnih delih, neobhodno potreben. Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani jih pozivlja, naj se oglašijo za ta pouk med begunci. Preskrbljeno bo zanje tam čim najbolje.

—g— **Goriškim učiteljskim kom!** Opozarjamo vse one učiteljske osebe, ki žele letos vstopiti v zavod, da se nemudoma javijo pri ravnateljstvu: Viktor Bežek, c. kr. učiteljski ravnatelj, Ljubljana, Marije Terezije cesta št. 6, II. — Kakor doznajamo, je precej upanja, da se otvori enak zavod v Trstu.

—g— **V Lokavcu pri Ajdovščini** učiteljuje sedaj tovariš V. Koršič, učitelj šolskega doma v Gorici.

—g— **V Gmündu na Nizjem Avstrijskem** je eno izmed taborišč za primorske begunce. Tje so spravili po deželi raztresene Slovence. Imeli smo priliko, videti razglednico, ki predstavlja taborišče; je jako obsežno, napravljena je velika cerkev in velika je tudi šolska baraka. Poskrbeti se hoče tudi za šolski pouk. Goriških učiteljev je več prostih, zato ne bo težko pričeti s poukom.

Tržaške vesti.

—t— **Cesarski komisar** mesta Trst objavlja: S pozivom mestnega magistrata z dne 8. julija, 17., 20. in 30. avgusta 1915, št. II. 317 I — 15, ozir. VI. 660 — I — 15 in VI. 866 — 543 — 14, objavljenim pod št. 170, 171, 172, 174, 210, 213, 214, 215, 222, 223, 224 uradnega lista »Osservatore Triestino« se v smislu § 46. službene pragmatike odpuščajo sledeči gospodje in gospodične: Dr. Silvio Pitacco, dr. Silvio Quarantotto, ing. Avgust Luzzatti, ing. Edvard Grulich, ing. Ivan Menesini, ing. Anton Perco, ing. Gastone Tevini, Emilio Custrin, Leone Grogger, Josip Sillani, Miha Trauner, Avgust Bonifacio, Diomede Benco, Romano Sambo, Mario Tonin, Fiore Cleva, Carlo Painich, dr. Attilio Hortis, dr. Gino Consolo; profesorji, oziroma občinski docenti: Julij Baschiera, dr. Alojz Grandi, Alojz Granello, Mario Migliorini, Mario Picotti, Enrico Rosmann, Mario Sablich, Gino Saraval, Artemio Ramponi, Ronsedio Romagna, Adele Lonschar in Valeria Neppi. Vse te osebe se odpuščajo zato, ker se niso odzvale pozivu, da se priglase občini do dne 8. avgusta, 10. avgusta, 22. in 30. septembra ob 10. uri dopoldne. Uvidevajoč to podano okolnost je odpušitev iz službe postala pravomočna. Gori imenovane osebe so odpotovale »neznano kam«.

—t— **Zahvala.** Dekliški šoli CMD pri Sv. Jakobu je podaril g. Bojan Ternovec lepo zbirko hroščev in metuljev, obstoječo iz 12 škatelj. Podpisano vodstvo se mu tem potom najiskrenejše zahvaljuje. — Vodstvo dekliške CM šole.

—t— **Za šolske knjige učencem CM deške šole** je darovala družina pokojnega učitelja te šole, na bojišču padlega R. Merška 20 K, hoteč tako častiti spomin dragega pokojnika, ki je tako vneto deloval na tem zavodu tri leta. — Za isti namen je darovala »Tržaška hranilnica in posojilnica« 50 K. — Z. K. je daroval 2 K. — Za nabavo knjig ubožnim učencem sta darovala vodstvu dekliške CM šole pri Sv. Jakobu Vekoslav Petelin 5 K; Kumar Mar. 1 K.

—t— **V podporo ubožnejšim učencem** je nabral g. J. Štoka med svojimi prijatelji in znanci 15 K 20 vin., priložil pa je iz svojega še 24 K 80 vin. Skupna vsota torej znaša 40 K., s katerim zneskom naj blagovolijo razpolagati učitelji za nabavo šolskih knjig ubožnejšim otrokom, ki obiskujejo slovensko šolo na Acquedottu v Trstu, oziroma pri Sv. Jakobu. Denar je na razpolago v knjigarni in papirnici J. Štoka, ul. Molino piccolo 19 (tik kavarne Nuova York).

—t— **Skupno patriotično delovanje tržaške mladine.** Prejeli smo: Ravnatelj, učnim osebam, voditeljem ročnih del, kakor tudi šolski mladini mesta! Namestnikova soproga, eksclenca gospa baronica Lucy Fries-Skene, me je v svojstvu predsednice odbora za vojno oskrbo naprosila, naj »Letni semenj«, prirejen v velikem slogu v maju mesecu v državni ljudski šoli v ulici Fontana, ponovim povodom obletnice zasedanja prestola po Njegovem Velicanstvu dne 2. decembra, pritegnivši k sodelovanju vse tržaške šole, ko je bil velik moralni dobiček prve prireditve tako velik. — Poizkušaj, da izvršim častečo me nalogo, vabim vse strokovne kolege, da bi se v primerni uri pomenili z menoj o smereh prireditve in da bi najprej določili: kako daleč se hočejo in morejo posamezne šole, razredi, učne osebe ali šolarske skupine z ročnostjo dekle in dečkov, z risanjem, izrezavanjem ali s katerikoli spretnostjo udeležiti na tem patriotičnem delu za vojake? Tu naj bo izključen vsak navidezen uspeh; le dobro, četudi najenostavnejše delo sme priti do veljave, in brezpogojno treba ustrezati dobremu okusu. V ta namen stavljam na razpolago svoje razširjene uradne ure od 8½. predpoldne in od 1½. do 5. ure popoldne (izvzemši sredo in soboto popoldne), in pa nedeljo od 9. do 11. ure predpoldne: Ulica Fontana št. 18. — Ravnatelj Brunnlechner.

—t— **Ciril-Metodove šole v Trstu.** V Ciril-Metodove šole je že v prvih dveh tednih po otvoritvi vstopilo 1806 otrok, torej 331 več, nego jih je bilo koncem leta

1914/15. Prvi razredi so prenapolnjeni. Vse tri šole imajo 6 prvih razredov in v vsakem je nad 60 otrok. Letos so vse tri šole popolne osemrazrednice, edine s slovenskim učnim jezikom na Primorskem. Zato podpirajmo Družbo sv. Cirila in Metoda kar najizdatneje!

— **Zopet eden.** Kuratorij višje trgovske šole Revoltella razglašča, da profesor omenjenega zavoda dr. Franko Savorgnan ni nastopil 15. septembra svoje službe, in ga pozivlje, naj se javi tekom osmih dni, ker drugače izgubi službo. — A Savorgnan — ni!

— **Podružnica »Glasbepe Matice«** v Trstu je začela z rednim poukom v četrtek, dne 14. t. m.

— **Poroča.** Poročil se je tovariš Ciril Valentič, vodja šole na Katinari, s tov. Marijo Godino, učiteljico v Škedenju. — Srčne čestitke!

Istrske vesti.

— **Istrski begunci na Moravskem.** Raztreseni so po vseh vaseh političkega okraja moravske Trzebove, in sicer so sedaj v 64 vaseh. Živijo med Nemci v privatnih hišah, po nekaterih hišah jih je preveč. Vdali so se že v svojo usodo, le tujatam soglasno tožeče izrekajo srčno željo, da bi se mogli skoro vrniti. Vsaka obitelj je dobila nekaj potrebnih reči, dobijo pa tudi zimsko obleko in črevlje, ker je že nastopila zima. V Svitavi poučuje v hrvatski šoli Josip Svjetličić 60 otrok. Treba pa je otvoriti še nekaj hrvatskih šol.

— **Usposobljenostni izpiti v Kastvu.** Usposobljenostni izpiti za učitelje ljudskih in meščanskih šol v Kastvu se vrše dne 8. novembra t. l.

— **Spplitsko »Naše Jedinstvo«** piše: »N. P. gospod Heinold, notranji minister, je posetil na nekaterih krajih slovenske begunce, ali posetiti hoče tudi naše begunce iz istrskega primorja. Ko bo med njimi, mu priporočamo, da si zabeleži v notes, kak jezik govorijo, in ko se prepriča, da govorijo hrvatski in slovenski, naj gre k naučnemu ministru in ga vpraša: Zakaj niso imeli svojih šol v istrskem primorju? Potrebno je bilo, da jim je dala šole Družba sv. Cirila in Metoda. Ali to je bilo poprej, odslej ne bo več tako, zakaj pravica prica, da mora našemu ljudstvu tudi po Istri postaviti šole (tudi v Trstu) država in tudi državni oziri. Ako so doselej mislili na Dunaju, da je potrebno na našo škodo dvigati Italijana, so se sigurno do sedaj prepričali, da treba odslej zaradi državne koristi dati tudi Hrvatoma in Slovencem, kar je hrvatskega in slovenskega.«

— **Hrvatska šola na Moravskem.** V Svitavi na Moravskem obdržavajo hrvatsko šolo za otroke beguncev. Te dni je došlo sporočilo, da je to šolo odobrilo c. kr. naučno ministrstvo. Velike zasluge pri tem ima tovariš Jos. Svjetličić, učitelj iz Istre, ki vrlo in neumorno deluje med ondnotnimi hrvatskimi begunci. Ali bi se ne dalo tudi drugod izposlovati kaj enakega?

— **Madžarske in italijanske šole na Reki.** V madžarske šole na Reki je vpisanih letos 3353 učencev in učenk. V italijanskih šolah jih je 3687.

Splošni vestnik.

Grb avstrijskih in ogrskih dežel. »Wiener Zeitung« objavlja cesarjevo ročno pismo ministrskemu predsedniku Stürgkhu, s katerim se določa grb avstrijskih dežel. Najvišja odredba je v ozki zvezi z istočasno razglašeno določitvijo za skupne uredbe Avstro-Ogrske monarhije ustvarjenega grba. Za določitev avstrijskega državnega grba se je ustvaril sedaj enoten heraldični emblemi, ki pregnantno izražata hvalno enotnost avstrijskega dežela. Tako se posebno smislovito kaže notranja organska skupnost in trdna državno-pravna združba teh dežel kot enotna država »Avstrija« in se v sliki in priliki vidi na slovesen in dostojen način potrjeno povzdigujoče dejstvo političkega razvoja in poglobitve avstrijske državne misli in državnega čuta avstrijskih plemen, njihova solidarnost in požrtvovalno vdanost skupni domovini, ki stopa posebno v sedanjih vojni tako obetajoče na dan in je dobila iz vojne zopet nove, mogočne impulze.

Fond za pomoč vdovam in sirotam oborožene sile. Dunaj I., Schwarzenbergplatz 1, podaje naslednje navodilo o preskrbi ubožnih sirot, skupni oboroženi sili pripadajočih: Da preskrbi ubožne sirote po padlih vojaških osebah, si prizadeva sklad za pomoč vdovam in sirotam, Dunaj I., Schwarzenbergplatz 1, vojaškim sirotam, ki so izgubile očeta ali starše, pre-

skrbeti zavetje v zaupanja vrednih rodovinah, katere bi sprejele te otroke za svoje ali pa se vsaj zavezale skrbeti zanje dlje časa. Vse one vdove po padlih vojaških osebah, ki žele dati svoje otroke v eno teh od skladov za pomoč vdovam in sirotam priporočenih rodov, da ga vzame ali za svojega ali pa da skrbi zanj, naj javijo te otroke potom nekolikovane prošnje osrednji pisarni sklada za pomoč vdovam in sirotam in naj priložijo občinsko uradno potrdilo o potrebnosti, o starosti otrok in njih dosedanj izobrazbi. One rodovine, ki so pripravljene vzeti sedaj brez očeta ali staršev se nahajajoče otroke v vojni padlih vojaških oseb za svoje ali v oskrbo, naj blagovolijo to pismeno naznaniti zgoraj omenjeni osrednji pisarni.

Opomin kmetovalcem. Oficijozni dunajski »Fremdenblatt« opominja velike in male posestnike, naj se tudi oni udeležijo tretjega vojnega posojila. To jim je toliko lažje mogoče, ker so za velik del letošnje žetve že dobili denar. Zaradi maksimalnih cen imajo veliki in mali kmetovalci znatne vsote gotovega denarja v rokah in se torej lahko udeležijo vojnega posojila.

— **Dekleta v srednjih šolah.** V predlanskem letu je bilo v avstrijski državni polovici vsega skupaj 5871 gimnazistk, in sicer največ, namreč 3921, na gimnazijah v Galiciji, na Nižjem Avstrijskem s Dunajem vred pa le 658. Na dekliskih licejih je bilo vsega skupaj 11.322 učenk, a na Galiskem le 939, dočim jih je bilo na Nižjem Avstrijskem 2862. V šolskem letu 1914/15 je bilo zaprtih mnogo galiskih šol, in zaradi tega se je v ostalih kronovinah število gimnazistk in licejk pomnožilo; vstopila so namreč dekleta iz Galicije. Vobče pa je konstatirati, da na bogatem Dunaju dajo prednost dekliskim licejem, v Galiciji pa gimnazijam. Tudi je na medicinski in filozofski fakulteti v Krakovu in v Levovu bilo vedno več študentk, kakor na istih fakultetah na Dunaju.

— **Lev Nikolajevič Tolstoj** je v svojih znamenitih delih nagomilil brezbroj originalnih in globokoumnih misli, pričujočih, da ni bil samo eden prvih pisateljev v drugi polovici minolega stoletja, nego tudi velik filozof. Zdaj pripravljajo v Petrogradu posebno izdajo Tolstega misli, in sicer so iz njegovih spisov izbrali 25.000 citatov, ki izidejo v 20 knjigah v ruskem in angleškem jeziku.

— **Nadvojvoda Ljudevit Salvator** je umrl 12. t. m. ob 3. uri popoldne. Rajnik je bil rojen 4. avgusta 1847. Njegov oče je bil veliki vojvoda Toskanski Leopold II. Nadvojvoda Ljudevit Salvator se je predvsem pečal z vedom, v prvi vrsti z prirodoslovjem.

Vojna olajšava kmetovalcem. C. in kr. vojno ministrstvo je sporazumno s poljedelskim ministrstvom dovolilo, da se smejo kmetovalci, ki imajo nad 25 repov živine, oprostiti črnovojniške službe, če so edina moška moč v hiši in če pripadajo rojstnim letnikom 1865—1872. Prošnje je vlagati na c. kr. domobransko ministrstvo potom političke oblasti in potom poljedelskega ministrstva.

Cerkveni zvonovi. Dunajski škofijski list piše, da bo država splošno zahtevala cerkvene zvonove za vojne namene. Izvzeti bodo le zvonovi, ki jih neobhodno rabijo za božjo službo, in pa zvonovi spominske ali pa umetniške vrednosti.

Razgled.

— **Močno naraščanje slovanskega življa ob Adriji.** Ob otvoritvi novega šolskega leta 1915/16 društva »Gesellschaft für Erdkunde« v Berlinu je imel profesor dr. Norbert Krebs z Dunaja obširnejši govor o avstro-ogrskih primorskih deželah. Svoje predavanje je ilustriral z velikim številom poučnih kinematografskih slik. Po zgodovinskem redu, kakor so se narodili naseljevali po Hrvatski, Istri, Dalmaciji, je pojasnil današnje etnografske razmere ob Adriji. Predavanje je pokazalo, da je romanski element v mnogo skromnejšem obsegu zastopan na vzhodni obali Adrije, kakor se je to vobče mislilo, kakor pa so Italijani vedno naglašali, in kako je ta element zlasti v zadnji dobi zaradi gospodarske preustrojitve jako nazadoval. Italijanska narodnost gine, narašča pa jako slovanski element. Predavatelj je končno omenil, da je za centralni državi važno, da so zastopani ob Adriji tudi drugi narodi, in si je nemški element osvojil v trgovini, industriji in prometu krepko pozicijo.

— **Pismo iz Amerike.** Pred divizijskim sodiščem v Pragi je bila obravnava proti nadučitelju Ivanu Hovariki, ki je bil obtožen hudodelstva motenja javnega miru po § 65. lit. a. kaz. zakona. Hovarika je pisal svojemu bratu, ki je župnik v Ameriki, pismo, katero je zaprto oddal na

pošto. Cenzura je pismo odprla in ga izročila pristojni oblasti. Obtoženca zastopnik je pri obravnavi dokazoval, da za obtožbo po § 65. lit. a, ni podlage, ker je bilo pismo zaprto, in torej ne gre za izjavo, ki je bila storjena javno ali pred več ljudmi. Obtoženec tudi ni vedel, da bo pismo cenzura odprla, sicer bi ga ne bil pisal. Obtoženec je bil oproščen z utemeljitvijo, da je bilo pismo zaprto oddano.

— **Obsodba v Sarajevu.** Pred okrožnim sodiščem v Sarajevu je bila 5. t. m. obravnava proti podpredsedniku srbskega upravnega in šolskega sveta Gligoriju Jeftanoviću in njegovemu sinu dr. Dušanu Jeftanoviću zaradi kaljenja javnega miru. Obtožba je temeljila na raznih veleizdajskih in propagandističnih rečeh, ki so bile lani izkopane v Jeftanovićevem hlevu. Gligorije Jeftanović je bil obsojen na eno leto ječe in na izgubo kompturškega križa Franc-Jožefovega reda, dr. Dušan Jeftanović je bil obsojen na šest mesecev ječe in na izgubo doktorata.

— **Iz Dalmacije.** Dalmatinski deželni šolski svet se je vrnil v Zader. — Umrl je v Splitu profesor Ante Kargotić, star komaj 28 let. Čutil je v sebi časnopoklic, zato je kmalu zapustil šolo. V Zagrebu je bil dlje časa sodelavnik »Slobodne Riječi«, pozneje urednik. — Hrvatske šole v Zadru se razvijajo vedno lepše. Letos se je vpisalo v deško ljudsko šolo 300 otrok, v deklisko pa okoli 280. Učitelja Matulina in Gortan, ki sta bila poklicana pod orožje, sta se povrnila k svojemu vzvišenemu vzgojevalnemu delu. To krasno napredovanje hrvatske ljudske šole v Zadru služi — pravi »Narodni List« — v čast izvrstnim učiteljem in napolnjuje z zadovoljstvom vsakega rodoljuba. Da, da! Šola, narodna izobrazba — v tem znamenju je zmagala, je naša bodočnost, je obstanek naroda!

— **Machar — konfisciran.** Praško državno pravdnštvo je konfisciralo odličnega češkega pesnika J. G. Macharja »Golgato« in prvi del »Confiteorja«.

— **Masaryk na Angleškem.** Korespondenčni urad javlja: »Kings College« na londonskem vseučilišču je sklenil ustanoviti šolo za slovanske jezike in je imenoval za učitelja bivšega praškega profesorja Masaryka.

— **Rodoljubje.** Jaroslav Čech, polje-delec iz Vrd pri Časlovi, je pred svojim odhodom na bojno fronto položil pri odvetniku oporoko, ki jo je odvetnik predložil sodniji, ko je prišla vest o smrti g. Čecha. V najusodnejšem trenutku svojega življenja se pokojni odlični rodoljub ni spomnil le svoje rodovine, ampak tudi češke šolske družbe, ki ji je določil 10.000 kron, izplačljivih po smrti njegove matere. Časten bodi spomin takim sinovom svojega naroda! — Ustredni Matice Školská je prejela pismo, ki mu je bilo priloženih 10 bankovcev po 100 K, skupno torej 1000 K. Podpisan pa je bil — neki prijatelj Matice. — Odbor družbe seveda ni mogel drugače, nego da se je nepoznane mu, v tem slučaju res plemenitemu darovalcu javno zahvalil v listih. To je res plemenito rodoljubje!

— **Promocija vrhovnega armadnega poveljnika nadvojvode Friderika.** Dne 29. septembra je bil v stanu vrhovnega armadnega poveljstva promoviran vojni maršal nadvojvoda Friderik za doktorja tehničnih ved honoris causa. Po promociji je sprejel odposlanstvo dunajske tehnike nadvojvoda Karel Franc Jožef.

— **Dopisovanje z vojnimi ujetniki v Srbiji** je, kakor javlja c. kr. korespondenčni urad, do nadaljnjega ustavljeno.

Naročajte in širite »Učiteljskega Tovariša.«

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Naivečja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 . . . K 740.000.000.—
Vlog » 44.500.000.—
Rezervnega zaklada » 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

Naš ljubi, dobri in skrajno veseli sin
oziroma brat, gospod

Mirko Kovačič,

učitelj v Selnici ob Dravi ter c. kr. sanitetni narednik je žrtvoval po 13 mesečnem, neprestanem delovanju v službi ljubezni do bližnjega svoje nadpolno življenje cesarju in domovini. Star 29 let, je bil dne 19. oktobra 1915 ob 4. uri popoldne na južnozahodnem bojišču od kamna v senci zadet in v vasi Jamlje pokopan. Maše zadušnice se bodo svojačasno brale v župnijskih cerkvah pri sv. Trojici v Slov. gor. in v Selnici ob Dravi.

Sv. Trojica v Slov. gor., 28. okt. 1915.

Jakob Kovačič, Matilda Kovačič,
učitelj, starš. roj. Antauer,

Viktor Kovačič, Maks Kovačič,
c. in kr. stotnik 97. peh. absolv. filozof, tačas eno-
polka, tačas pri c. in kr. letni prostov. c. in kr. 47.
voj. poveljstvu v Gradcu, peh. polka v Slov. Bistrici,
brata.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

va gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj 172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejshe in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in g. spode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.



Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovariši Ivan Bernot (srbsko bojišče), Vilko Mazi (italijansko bojišče) in Fran Erjavec (rusko bojišče) presrečno pozdravljajo vse tovariše in tovarišice.

M. Z. v T.: Kdor torej želi pisati kakemu našemu človeku, ki se nahaja v italijanskem ujetništvu ali v kraju, ki je zaseden po Italijanih, naj odpošlje pismo na naslov: »Züricher Bureau für Aufsuchung Vermisster, Zürich, Schweiz.«

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono se nalotina, v pomoč se sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrirana zadruga s omejenim kapitalom.

Promet do 30. sept. 1915. K 107.491 81

Uradne ure: Vsak četrtak od 1/4 3.—1/4 5. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer